

**SAKATIN KAIVOSHANKKEEN VAIHEMAAKUNTAKAAVAEHDOTUS
VIRANOMAISLAUSUNNOT
LUONNOS 10.3.2026**

**VAIHEMAAKUNTAKAAVAEHDOTUKSESTA KUULEMINEN 18.12.2025–30.1.2026
HALLITUS ON HYVÄKSYNYT VASTINEET _-__2026 (LLHALL __§)
LAPIN LIITTO
ROVANIEMI 2026**

Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta annetut viranomaislausunnot

Viranomaiset: 20

Yhteisöt/ yritykset: 2

YHTEENSÄ: 22

Lapin liitto huomioi toiminnassaan EU:n tietosuoja-asetuksen, jonka tavoitteena on varmistaa, että henkilötietoja käsitellään tietosuojaperiaatteiden mukaisesti suunnitellusti, vastuullisesti ja johdonmukaisesti.

SISÄLTÖ

1.	LAUSUNNOT	4
1.1	Kemijärven kaupunki	4
1.2	Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta	6
1.3	Keminmaan kunta	8
1.4	Kittilän kunta	9
1.5	Pelkosenniemen kunta	10
1.6	Sodankylän kunta	13
1.7	Geologian tutkimuskeskus GTK	14
1.8	Luonnonvarakeskus	14
1.9	Lapin maakuntamuseo	18
1.10	Lupa- ja valvontavirasto	20
1.11	Metsähallitus	25
1.12	Museovirasto	26
1.13	Paliskuntain yhdistys	28
1.14	Pohjois-Pohjanmaan liitto	38
1.15	Sattasniemen paliskunta	39
1.16	Sisäministeriö	45
1.17	Sosiaali- ja terveysministeriö	45
1.18	Säteilyturvakeskus	45
1.19	Tulli	45
1.20	Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto	45
1.21	Työ- ja elinkeinoministeriö	46
1.22	Ympäristöministeriö	46

1. LAUSUNNOT

1.1 Kemijärven kaupunki

Lausunto 28.1.2026	Vastine
<u>Kemijoen valuma-alueen ja vesistöjen ekologisen tilan turvaaminen</u> Kemijärven kaupunki on rakentunut Kemijoen varrelle, ja joki on keskeinen osa kaupungin elinympäristöä, kaupunkikuvaa, virkistyskäyttöä, matkailua sekä paikallista elinkeinotoimintaa. Kemijoen ekologinen tila on jo ennestään voimakkaasti kuormittunut vesistörakentamisen, säännöstelyn sekä useiden hajakuormitus- ja pistekuormituslähteiden seurauksena. Sakatin kaivoshanke sijoittuu Kemijoen valuma-alueelle Kitisen yläosaan, mutta sen vaikutukset ulottuvat väistämättä myös Kemijärven alueelle. Vaihemaakuntakaavan aineistossa todetaan, että kaivoksen vesistövaikutukset kohdistuvat pääosin Kitiseen ja sen alapuoliseen Kemijokeen, mutta vaikutusten tarkastelualue on rajattu suppeasti. Kemijärven kaupunki katsoo, että Sakatin kaivoshankkeen vaikutuksia ei tule tarkastella erillisenä hankkeena, vaan osana Kemijoen vesistöalueen kokonaiskuormitusta. Yhteisvaikutukset muun muassa Kevitsan kaivoksen, metsätalouden, säännöstelyn, kalankasvatuksen sekä ilmastomuutoksen aiheuttamien virtaamavaihteluiden kanssa on arvioitava kattavasti. Kemijärven kaupunki edellyttää, että vaihemaakuntakaavaa täydennetään selvityksellä, jossa arvioidaan Sakatin kaivoshankkeen vaikutukset Kemijoen veden laatuun ja ekologiseen tilaan Kemijärvelle saakka, ei pelkästään kaivosalueen välittömään lähiympäristöön rajoituen. Selvityksessä tulee huomioida kaikkien olemassa olevien ja suunnitteilla olevien kuormituslähteiden yhteisvaikutukset. Kaavamääräyksissä tulee edellyttää, ettei kaivostoiminnasta aiheudu sellaisia päästöjä, jotka heikentävät Kemijoen nykyistä ekologista tai kemiallista tilaa. Lisäksi tulee velvoittaa riittävän ja pitkäaikaisen vesistötarkkailuverkoston perustamiseen koko vaikutusalueelle, mukaan lukien Kemijärven alue, jotta mahdollisiin muutoksiin voidaan reagoida viipymättä.	Vaihemaakuntakaavan ehdotuksen liitteinä on Sakatin kaivoshankkeesta on toteutettu Ympäristövaikutusten arviointi ja sen täydennys. Sakatin kaivoshankkeesta on toteutettu Ympäristövaikutusten arviointi ja siitä on saatu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä 16.8.2023. Kemijärven kaupunki on antanut lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen täydennyksestä. YVA-selostuksessa ja sen täydennyksessä on laajasti arvioitu hankkeen vaikutuksia pintavesistöihin. Vaikutusten arviointi on tehty hankkeen välittömässä vaikutusalueessa ja vaikutuksen kohteena olevissa Kitisessä sekä Kemijoessa. Vaikutukset on arvioitu Kitisen voimalaitosten kohdalla ja Kemijoessa Kemijärveen saakka huomioiden yhteisvaikutukset mm. Kevitsan kanssa. YVA-selostuksen täydennyksessä on luku "Vaikutukset pitoisuuksiin Kemijoesta Kemijärveen tulevassa vedessä." (sivut 458-461). Kaikki tehdasalueella muodostuvat kuormitteiset vedet eli prosessivedet, kuivanapitovedet ja kuormitteiset hulevedet johdetaan käsittelyn jälkeen ylijäämävesinä Kitiseen. Kaivoksen vaikutus vähenee alavirtaan siirryttäessä laimentumisen seurauksena. Pitoisuusnousut ovat Kitisessä suurimmillaankin keskimäärin pieniä tai melko pieniä, ja suurimmat pitoisuusnousut ovat lyhytkestoisia ja paikallisia. Näin ollen ne eivät heikennä Kitisen tai alapuolisen Kemijoen ekologista tai kemiallista tilaa. (YVA-selostuksen täydennys, s. 484-485) Kaivosvesien käsittely ja johtaminen on ympäristöluvan alaista toimintaa.
<u>Kaivoksen liikennevaikutukset ja Kemijärven kaupunkikeskustan turvallisuus</u> Kemijärven kaupunki pitää huolestuttavana mahdollisuutta, että Sakatin kaivoshankkeen malmi- ja materiaalikuljetukset ohjautuvat Kemijärven suuntaan siten, että raskas liikenne kulkisi Kemijärven kaupunkikeskustan läpi Patokankaan teollisuusalueelle	Hankkeen ympäristövaikutuksia on arvioitu YVA-selostuksessa. Rikasteen kuljetuksissa on arvioitu useita vaihtoehtoja, joista yksi on rikasteen kuljetus maanteitse Kemijärvelle, jossa se lastattaisiin junavaunuihin. Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavassa osoitetaan molemmat yhdystien ohjeelliset/vaihtoehtoiset linjaukset kaivoksesta valtateille 4 tai

Kallaanvaaraan. Kaupunkikeskustan tieverkko ei ole suunniteltu merkittävään kaivosliikenteeseen, ja raskaan liikenteen lisääntyminen heikentäisi liikenneturvallisuutta, asumisviihtyvyyttä sekä kaupunkikeskustan kehittämisedellytyksiä. Kemijärven kaupunki edellyttää, että vaihemaakuntakaavassa ja siihen liittyvissä selvityksissä arvioidaan yksityiskohdaisesti raskaan liikenteen vaikutukset Kemijärven alueelle sekä esitetään sitovat ratkaisut, joilla kaivosliikenne ohjataan pois asutuksen ja muun kaupunkiliikenteen seasta. Kaupunki esittää, että ensisijaisena vaihtoehtona tarkastellaan Kemijoen itäpuolisen tieyhteyden hyödyntämistä, jonka osalta on jo laadittu suunnitelmia Soklin kaivoshankkeen yhteydessä. Tämän ratkaisun avulla raskas liikenne voidaan ohjata pois kaupunkikeskustasta ja vähentää merkittävästi liikenteen haitallisia vaikutuksia asutukselle, kevyelle liikenteelle ja matkailulle.	5. Yhdystien linjaus ratkaistaan osayleiskaavan ja tiesuunnittelun yhteydessä. Tunturiradan toteutusaikataulu ei vastaa kaivoksen käynnistämisen aikataulua. Voimassa olevassa Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu Tunturirata Kemijärveltä Sodankylän kunnan rajalle saakka ohjeellinen/vaihtoehtoinen pääradan linjaus, joka sijaitsee Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaava-alueen eteläpuolella. Pohjois-Lapin maakuntakaavassa 2040 on osoitettu ohjeellinen/vaihtoehtoinen pääradan linjaus. Vaihemaakuntakaava on laadittu siten, ettei se estä Tunturiradan toteuttamista. Tunturiradan suunnittelu jatkuu Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavan 2050 laatimisen yhteydessä. Kemijärven kaupunki on lausunnoissaan YVA-selostuksesta vaatinut tieyhteyttä Kemijärvi – Varrio – Vt5. Lapin ELY-keskus on suunnitellut linjausta. Sitä on pidetty merkittävänä myös Soklin kaivoshankkeen ja Kemijärven biotuotekuljetuksia varten. Uusi yhteys vähentäisi liikenteen haittoja Kemijärven keskustassa. Voimassa olevassa Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu Kemijoen itäpuolelle vaihtoehtoiset tieyhteydet.
<u>Malmikuljetusten siirtäminen rautateille</u> Kemijärven kaupunki katsoo, että malmikuljetusten toteuttaminen pääosin maantiekuljetuksina ei ole kestävää pitkällä aikavälillä, erityisesti tilanteessa, jossa Sakatin ja Soklin kaivoshankkeet voivat toteutua samanaikaisesti ja molempien malmikuljetukset ohjautuisivat Kemijärvelle. Raskaan liikenteen määrän merkittävä kasvu lisää liikenneturvallisuusriskejä, melua, päästöjä sekä infrastruktuurin kulumista. Kaupunki esittää, että vaihemaakuntakaavassa tulee tarkastella todellisenä vaihtoehtona myös ns. tunturiradan rakentamista Pelkosenniemen ja Kemijärven kautta, jonka avulla malmikuljetukset voidaan siirtää pois maanteiltä ja muun liikenteen seasta. Rautatiekuljetukset tukevat valtakunnallisia ilmasto- ja liikenneturvallisuustavoitteita sekä parantavat alueen huoltovarmuutta. Myös kuljetuskustannukset rautateitse ovat edullisempia verrattuna rekkakuljetuksiin. Pelkkä toteutus siitä, että rikastekuljetukset ”todennäköisesti” toteutetaan maanteitse, ei ole Kemijärven kaupungin näkemyksen mukaan riittävä peruste sulkea pois rautatievaihtoehtoja vaihemaakuntakaavassa.	Sakatin vaihemaakuntakaavaa laadittaessa ei ole arvioitu ns. Tunturiradan vaikutuksia rikasteen kuljetukseen Sakatin kaivoshankkeelta. Sakatin kaivoksen tavoitteena on aloittaa rakentaminen 2020-luvun lopulla. Tunturiradan toteutus ei ole mahdollista tässä aikataulussa. Voimassa olevassa Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu Tunturirata Kemijärveltä Sodankylän kunnan rajalle saakka merkinnällä ohjeellinen / vaihtoehtoinen pääradan linjaus. Pohjois-Lapin 2040 maakuntakaavassa on osoitettu ohjeellinen/vaihtoehtoinen pääradan linjaus. Se sijoittuu Sakatin vaihemaakuntakaava-alueen eteläpuolelle. Vaihemaakuntakaava on laadittu niin, että se ei estä Tunturiradan toteuttamista. Tunturiradan suunnittelu jatkuu Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavan 2050 yhteydessä Radan toteutusaikataulu on avoin.
<u>Liikenteen ja muiden hankkeiden yhteisvaikutukset</u> Kemijärven kaupunki korostaa, että Sakatin kaivoshankkeen liikennevaikutuksia ei voida tarkastella irrallaan muista hankkeista ja	Sakatin ympäristövaikutusten arvioinnissa on arvioitu yhteysvaikutukset muiden hankkeiden kanssa, joita ovat: • valtatie 5 uusi linjaus Sodankylän taajaman kohdalla

toimintaympäristön muutoksista. Soklin kaivoshanke, lisääntynyt sotilaallinen liikenne, puukuljetukset, lisääntyneet sosiaali- ja terveydenhuollon asiakaskuljetukset sekä matkailuliikenne kohdistuvat osin samalle tieverkolle. Yhteisvaikutukset kohdistuvat erityisesti valtatie 5:n ja Kemijärven alueen liikennejärjestelmään. Kaupunki edellyttää, että vaihemaakuntakaavassa arvioidaan kattavasti näiden hankkeiden yhteisvaikutukset ja kirjataan konkreettiset toimenpiteet haittojen vähentämiseksi, mukaan lukien tarvittavat tie- ja liikenneturvallisuusinvestoinnit.	• Soklin kaivoshanke • Pahtavaaran kaivos ja Ikkarin kaivoshanke • Kemijärven biojalostamo • Jäämeren rata • Lapin tunturirata Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan yhteisvaikutukset on arvioitu kaavaselostukseen em. hankkeiden kanssa. Vaihemaakuntakaavan jälkeen on edessä kuntakaavoitus ja lupamenettelyt. Niiden yhteydessä tullaan monin tavoin hakemaan ratkaisuja haitallisten ympäristövaikutusten lieventämiseksi ja myönteisten vaikutusten edistämiseksi.
<u>Yhteenveto</u> Kemijärven kaupunki edellyttää, että - Kemijoen valuma-alueen vesistövaikutukset arvioidaan kattavasti Kemijärvelle saakka ja yhteisvaikutukset huomioiden - Kaivoksen liikennejärjestelyt ratkaistaan siten, ettei raskas liikenne kulje Kemijärven kaupunkikeskustan läpi - Kemijoen itäpuolinen tieyhteys ja rautatievaihtoehdot, mukaan lukien tunturirata, tarkastellaan todellisina ja vertailukelpoisina vaihtoehtoina - Liikenteen, ympäristövaikutusten ja elinkeinojen haittojen minimointi kirjataan sitovasti kaavamääräyksiin - Hanketta edistettäessä perustetaan erillinen rahasto, johon hanketoimija sitoutuu maksamaan vuosittain tietyn summan mahdollisten, yllättävien ympäristövaikutusten haittojen korjaamiseksi, liikenne mukaan lukien.	Aloite rahaston perustamisesta välitetään kaivosyhtiölle. Kemijoen valuma-alueen vesistövaikutukset on arvioitu Kemijärvelle saakka ja yhteisvaikutukset huomioitu YVA-menettelyssä. Mikäli Sakatin kaivoshankkeen malmi- ja mineraalikuljetukset ohjautuvat Kemijärven suuntaan, liikennejärjestelyt suunnitellaan siten, ettei raskas liikenne kulje Kemijärven kaupunkikeskustan läpi. Hanketoimija on velvoitettu ottamaan lakisääteinen ympäristövastuuvakuutus toiminnalle, johon liittyy olennainen ympäristövahingon vaata tai sen toiminta yleisesti aiheuttaa haittaa ympäristölle. Vakuuttamisvelvollisuuden noudattamista valvoo Lupa- ja valvontavirasto.

1.2 Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta

Lausunto, 28.1.2026	Vastine
Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan kaavaehdotusvaiheen kaavaselostuksessa todetaan, että vaihemaakuntakaavan suunnittelu ja vaikutusten arviointi pohjautuu YVA-menettelyssä tehtyihin selvityksiin ja arviointityön tuloksiin sekä Natura-arvioinnin päivitystä ja ympäristölupaprosessia varten päivityksiin selvityksiin ja arviointeihin. Hankkeen toteuttamiseksi haetaan luonnon-suojelulain 39 §:n mukaista valtioneuvoston yleisistunnon päätöstä poiketa Natura-suojelusta. Päätöksen edellytyksenä on, että hankkeelle tai suunnitelmalle ei ole vaihtoehtoja ratkaisua ja valtioneuvosto yleisistunnossa päättää, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta	

pakottavasta syystä. Kaavaselistuksessa todetaan, että Sakatin kaivosohjelma on nimetty asetuksen (Critical Raw Materials Act, CRMA) mukaiseksi strategiseksi hankkeeksi. Strategiset hankkeet luokitellaan yleisen edun mukaisiksi, koska ne vahvistavat strategisten raaka-aineiden toimitusvarmuutta EU:ssa. Tämä korostaa Sakatin kaivoksen strategista merkitystä Suomen ja Euroopan kannalta yhtenä vihreän siirtymän mahdollistajana ja huoltovarmuuden turvaajana. Koska kaavan toteutuminen edellyttää päätöksen Natura-suojelusta poikkeamisesta, olisi myös kaavaselistuksessa aiheellista perustella tarkemmin miksi hanke katsotaan yleisen edun kannalta pakottavaksi ja miksi vaihtoehtoja ratkaisua ole. Perusteiden laajempi avaaminen palvelisi myös alueidenkäyttölain kaavoitukselta edellyttämää vuorovaikutteisuutta.

Hankkeen valtakunnalliset alueidenkäyttövoitteet ovat ristiriitaiset luonnon monimuotoisuuden edistämisen osalta. YVA-menettelyssä on tunnistettu, että hankkeen toteutuminen edellyttää soidensuojelulainsäädännön muuttamista. Hankkeen YVA-selostukseen antamassaan perustellussa päätelmässä yhteysviranomainen totesi, että soidensuojelulainsäädännön muuttamisesta tulee päättää ennen vaihemaakuntakaavan hyväksymistä myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaisten kaavan sisältövaatimusten takia. Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunta yhtyy ELY-keskuksen toteamukseen siitä, että tarvittavan lainsäädännön tulee olla muutettuna viimeistään ennen vaihemaakuntakaavan hyväksymistä. Kaavoitusviranomaisen ratkaisun tulee noudattaa suojelupäätöksiä.

YVA-menettelyn yhteydessä, johon kaavoituksen vaikutusten arviointi perustuu, on tunnistettu, että hankkeen vesistövaikutusten arviointiin liittyy epävarmuuksia muun muassa johtuen mahdollisesta korkearikkisen rikastushiekan läjitysalueen tarpeesta, kallioruhjeiden esiintymisestä, prosessivesien käsittelystä ja niiden laadusta sekä sulkemissuunnitelmaan liittyvistä kysymyksistä. Näin ollen myös Kitiseen ja sen alapuoliseen Kemijokeen aiheutuvat vaikutukset voivat olla arvioitua suuremmat. YVA-menettelyssä tunnistetut epävarmuudet tulee huomioida hankkeen tarkemmassa suunnittelussa, kaavoituksessa ja myöhemmin lupamenettelyissä. Vaikutuksia Kitisen ja sen alapuolisen Kemijoen kemialliseen ja ekologiseen tilaan tulee arvioida tarkemmin. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon vesienhoidolliset tavoitteet. Kaavoituksella ohjataan osaltaan hankkeen toteuttamista, ja siitä aiheutuvia ympäristövaikutuksia ja niiden ehkäisemistä. Kaavoituksen ohjaava rooli ympäristövaikutusten arvioinnissa tulee tunnistaa jo maakuntakaavavaiheessa.

Hankkeen vaikutusalueen paliskunnat ovat myös tuoneet lausunnoissaan useita puutteita vaikutusten arvioinnista poronhoitoon. Hankkeen tarkemmassa suunnittelussa ja

Kaavaselistuksessa on avattu hankkeen asemaa Euroopan Unionin CRMA-asetuksen mukaisena strategisena hankkeena, joka on luokiteltu yleisen edun mukaiseksi. Täydennetään perusteluja kaavaselistukseen. Natura-poikkeamisen edellytyksiä tarkastellaan tarkemmin LSL:n 39 §:n mukaisessa valtioneuvoston päätöksessä.

Vaihtoehtoja mineraaliesiintymää Euroopan Unionin alueella ei ole. Ympäristövaikutusten arvioinnissa arvioitiin 6 toteutusvaihtoehtoa, joista laadittiin osayleiskaavan luonnokset. Hankevaihtoehtoina tutkituista vaihtoehtoista valittu vaihtoehto aiheuttaa vähiten haitallisia ympäristövaikutuksia. Sen perusteella on laadittu hankkeen Natura-arviointi.

Täydennetään selostuksen vaihtoehtojen kuvausta. Soidensuojelulainsäädännön muuttamisen tarve ennen kaavan hyväksymistä on huomioitu kaavaprosessissa ja kuvattu kaavaselistuksessa.

Kitiseen ja sen alapuoliseen Kemijokeen arvioidujen vaikutusten merkittävyyteen ja epävarmuuksien osalta viitataan vastineeseen Kemijärven kaupungille.

Kaavoituksesta erillisissä ympäristölupamenettelyissä ratkaistaan lopullisesti ympäristökuormituksen sallittavuus sekä tarpeellisten määräysten antaminen ympäristön pilaantumisen ehkäisemiseksi.

Kaikki tehdasalueella muodostuvat kuormitteiset vedet eli prosessivedet, kuivanapitovedet ja kuormitteiset hulevedet johdetaan käsittelyn jälkeen ylijäämävesinä Kitiseen.

Kaivoksen vaikutus vähenee alavirtaan siirryttäessä laimentumisen seurauksena. Pitoisuuskonsentratioset ovat Kitisessä suurimmillaankin keskimäärin pieniä tai melko pieniä, ja suurimmat

toteutuksessa tulee varmistaa, että poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset turvataan ja paliskuntien kanssa käydään neuvottelua. Pelkosenniemen-Savukosken kansanterveys-työn kuntayhtymän ympäristöterveyslautakunnan ja myöhemmin Kemijärven kaupungin ympäristöterveyslautakunnan YVA-menettelyn yhteydessä antamat lausunnot on otettava hankkeen kaavoituksessa ja jatkosuunnittelussa huomioon, mitä tulee kaivoksen vesienhallintaan, prosessivesien johtamiseen, raskeanliikenteen aiheuttamaan vaaraan niin ihmisille kuin pohjavesille, sekä Kemijärvellä mahdollisesti tapahtuvan rikasteen lastauspaikan tarkennus tarpeeseen. Ympäristöterveyslautakunta korostaa lisäksi, että hankkeen aikaisista vesistöön vaikuttavista häiriötilanteista tulee ilmoittaa myös Pelkosenniemen kunnan ja Kemijärven kaupungin ympäristönsuojeluviranomaisille. Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaehdotus tulisi ulottaa kattamaan kaikki hankkeen toimintojen sijoitusvaihtoehdot, myös mahdollinen Kemijärvellä sijoittuva rikasteen lastauspaikka ja huomioida siitä aiheutuvat liikennevaikutukset.	pitoisuusnousut ovat lyhytkestoisia ja paikallisia. Näin ollen ne eivät heikennä Kitisen tai alapuolisen Kemijoen ekologista tai kemiallista tilaa. (YVA-selostuksen täydennys s. 484-485) Poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten arviointia on jatkettu poroselvityksen täydennyksessä. Kaavoitusprosessin aikana on järjestetty PHL 53 §:n mukainen neuvottelu 27.2.2024 ja seuraava neuvottelu järjestettiin 26.2.2026 ennen kaavaehdotuksen viimeistelyä julkisesti nähtäville asetettavaksi. Paliskunnat ja paliskuntain yhdistys osallistuvat myös ohjausryhmätyöskentelyyn ja ovat kaavan osallisina antamassa lausuntoja. Vesistöön vaikuttavista häiriötilanteista ilmoittaminen huomioidaan lupamenettelyissä ja jatkosuunnitelmissa. Hankkeen liikennevaikutukset on arvioitu YVA-selostuksessa (2020), jossa on huomioitu myös liikennemäärien kasvu Kemijärven kuntakeskuksessa. Vaikutusten arvioinnin tulokset on huomioitu Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan liikennevaikutusten arvioinnissa.
---	--

1.3 Keminmaan kunta

Lausunto, 27.1.2026	Vastine
Keminmaan kunta kiittää mahdollisuudesta lausua Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaehdotuksesta. Hanke koskee Sodankylän alueelle suunniteltavaa monimetallikaivosta, mutta sillä on alueellisia ja maakunnallisia vaikutuksia, jotka ulottuvat myös laajemmin Lapin kuntiin. Kaivoshankkeen tavoitteena on malmivarojen hyödyntäminen siten, että kaivostoiminta sijoittuu kallioperään Viiankiaavan suojelualueen alle, maanpäällisten toimintojen sijaitessa Kuusivaaran alueella. Kunnan näkemyksen mukaan hanke vahvistaa koko Lapin elinkeino- ja huoltovarmuuspohjaa, edistäen investointeja ja osaamista. Meri-Lapin teollisuus ja työmarkkinat voivat hyötyä epäsuorasti hankkeen toteutumisesta. Keminmaan kunta katsoo, että vaihemaakuntakaavassa esitetty ratkaisu sijoittaa kaivostoiminta maanalaisesti Viiankiaavan Natura 2000 -suojelualueen alapuolelle edellyttäen jatkossakin erittäin tiukkaa vaikutusten arviointia ja seurantaa. Kaavaselostuksessa on todettu, että Natura-arvioinnin perusteella ei voida suoraan varmistua siitä, ettei hanke merkittävästi heikennä Natura-arvoja, minkä vuoksi poikkeamismenettely luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisesti on tarpeen. Keminmaan kunta pitää tärkeänä, että luonnonsuojelulliset heikennysriskit torjutaan ensisijaisesti suunnittelulla ja lieventämistoimilla. Mikäli haitat realisoituvat, riittävät	Vaihemaakuntakaavaratkaisulla pyritään mahdollistamaan sellaisen hankevaihtoehdon toteutuminen, jonka vaikutukset Natura-alueeseen ovat mahdollisimman lievät. Luonnonsuojelulain 39 §:n päätöstä varten suunnitellaan korvaavat toimenpiteet.

kompensoitiot toteutetaan samassa ekologisessa kokonaisuudessa. Vaikutuksia tulee seurata koko hankkeen elinkaaren ajan. Selostusaineistossa on todettu, että kaivos-hankkeen liikenne vaikuttaa erityisesti valta-teihin 4 ja 5, erityisesti, jos kuljetukset suun-tautuvat Kemijärven suuntaan ja kun muut hankkeet, kuten Sokli, ovat samanaikaisia. Keminmaan kunta painottaa, että valtatie 4 kehittäminen on maakunnallinen prioriteetti, raskaan liikenteen reittisuunnittelu tulee so-vittaa turvallisuuksavoitteiden kanssa ja yh-teisvaikutusarviointia tulee päivittää rinnak-kaisten hankkeiden edetessä. Liikennevaiku-tukset ovat merkittävä tarkastelukokonaisuus. Vaikka kaivoksen päävaikutus kohdistuu So-dankylän ja Kitisen alueelle, raskas liikenne ja kuljetusreittien valinnat voivat aiheuttaa välil-lisiä vaikutuksia Keminmaan ja lapin eteläisen liikenneverkon suuntaan. Keminmaan kunta toteaa, että vaihemaakun-takaava tukee useita valtakunnallisten aluei-denkäyttötavoitteiden osa-alueita. Erityisesti luontoarvojen säilyminen on varmistettava. Kaavaselostuksessa käsitellään vaihemaakun-takaavan vaikutusten arviointia pääosin riittä-vällä laajuudella ja tunnistetaan hankkeeseen liittyvät keskeiset vaikutusmekanismit. Kunta pitää myönteisenä, että selostus pohjautuu YVA-menettelyyn ja Natura-arviointiin sekä tunnistaa epävarmuustekijät ja mahdolliset vaikutusten yhteisvaikutukset muiden hank-keiden kanssa. Keminmaan kunta pitää vaihe-maakuntakaavan roolia oikeasuuntaisena. Kaavassa linjataan vain kaivostoiminnan ai-heuttamat maakunnalliset muutokset ja jäte-tään yksityiskohtaisempi suunnittelu seuraa-ville kaavatasoille. Kunnan näkemyksen mu-kaan kaivostoiminnan edellyttämä maan-käyttö tulee mitoittaa välttämättömään laa-juuteen, yhteensovittaa muun maankäytön ja luonnon monimuotoisuuden kanssa ja tukea lapin kestävästä kehitystä. Keminmaan kunta suhtautuu Sakatin kaivos-hankkeen vaihemaakuntakaavaan myöntei-sesti edellyttäen, että Natura-vaikutusten ris-kit ja poikkeamismenettelyt hallitaan oikeu-dellisesti ja ekologisesti kestäväällä tavalla sekä liikenne- ja logistiikkavaikutukset ote-taan huomioon koko lapin tieverkossa.	Liikennevaikutukset ja niiden lieventämistoi-menpiteet on arvioitu Sakatin monimetallikai-voksen hankkeen ympäristövaikutusten arvi-oinnissa ja täydennyksessä. Logistiikkaselvi-tyksessä (Sitowise 2019b) ja sen päivityksessä (Sitowise 2024) on arvioitu kaivoksen kaikkien vaiheiden liikennemäärät ja liikenteen suun-tautuminen. YVA-selostuksen mukaan: Rakennusvaiheessa kaivoksen raskas liikenne on enimmillään noin 40 ajoneuvoa vuorokau-desta. Toimintavaiheen raskaan liikenteen enimmäis-määrä on 50 ajon./vrk, josta rikastekuljetuksia on enimmillään n. 30, muita materiaali- ja tar-vikekuljetuksia 10. Tällä liikenteellä ei ole huo-mattavaa vaikutusta valtatieverkossa Kemin-maan kohdalla.
--	---

1.4 Kittilän kunta

Lausunto 20.1.2026	Vastine
Lapin liitto on laatimassa Sodankylän kunnan pyynnöstä Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavaa. Tavoitteena on Sakatin moni-metalliesiintymän malmivarojen hyödyntämi-seen tarvittavan kaavan ja luvituksen saatta-minen eteenpäin. Sakatin kaivoshankkeen YVA-menettelyn yh-teydessä on tehty muun muassa Viiankaavan	

Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten arviointi, YVA-menettelyn yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä hankkeen merkittävistä ympäristövaikutuksista ja YVA-menettelyn jälkeen laadittu arviointi kaivoshankkeen vaikutuksista Viihankiaavan Natura-alueen luonnon-arvoihin. Hankkeen toteuttaminen vaatii luonnonsuojelulain 39 §:n mukaisen valtioneuvoston yleisistunnon päätöksen poiketa Natura-suojelusta. Natura-suojelusta poikkeamista koskeva hakemus saatetaan tässä tapauksessa vireille ympäristöministeriössä ennen ensimmäisen hanketta koskevan suunnitelman, eli käytännössä vaihemaakuntakaavan, hyväksymistä. Poikkeamispäätöksen edellytyksenä on, että hanke tai suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä, eikä vaihtoehtoista ratkaisua ole. Kaa-vaselostuksen sivulla 10 todetaan seuraavaa: koska Natura-arvioinnin päivytyksen perusteella ei voida varmistua siitä, että Sakatin kaivoshanke ei merkittävästi heikennä niitä luonnonarvoja, joiden suojelemiseksi alue on sisällytetty Natura 2000 – verkostoon, tulee Lapin liiton hallituksen esittää valtioneuvostolle luonnonsuojelulain mukaista poikkeamispäätöstä. Mahdollisen myönteisen poikkeamispäätöksen jälkeen Lapin liiton valtuusto voi hyväksyä vaihemaakuntakaavan. Aikataulun mukaan hyväksyminen tapahtuisi vuonna 2027. Koska käytännössä poikkeamispäätös on Valtioneuvoston harkinnassa, ei Kittilän kunnalla ole asiassa enempää lausuttavaa.	Merkitään tiedoksi.
Päätösehdotus 1) Kittilän kunnanhallitus päättää esittää lausuntonaan esittelytekstissä esille tuodun. 2) Kittilän kunnanhallitus esittää olevan tarpeen nostaa infrastruktuurin osalta tie- ja raideliikenteen määrärahojen nostoa Lapin alueella. Kunnanhallitus ei pidä tyydyttävänä Lapin tiemäärärahojen nykyistä kehitystä.	Merkitään tiedoksi tie- ja raideliikenteen määrärahojen noston tarve.

1.5 Pelkosenniemen kunta

Lausunto, 2.2.2026	Vastine
Pelkosenniemeläiset elinkeinot ja elämän jatkuvuus pohjautuvat puhtaaseen luontoon ja maisemiin. Pelkosenniemen kunta on todennut kannanotossa 19.1.2023 kaivostoimintaan liittyen (kunnanhallitus 2.2.2023 § 45): "kunta edellyttää, että kunnan pääasiallista elinkeinotoimintaa, matkailua, ei millään tavalla eikä missään vaiheessa vaaranneta kunnan alueelle mahdollisesti suunniteltavan kaivostoiminnan vuoksi. -- Kunta myös edellyttää, että kaikessa elinkeinotoiminnassa	

otetaan huomioon koko elinkaari. Erityisen tärkeää tämä on kaivannaisteollisuudessa ja muissa elinkeinoissa, joilla on pitkäkestoisia vaikutuksia niin ympäristöön kuin alueen asukkaihin ja muihin elinkeinoihin.” Sakatin kaivoshanke sijoittuu Kemijoen valuma-alueelle ja vaikuttaa toteutuessaan Kiti- sen ja Kemijoen veden laatuun ja tilaan sekä Pelkosenniemen kunnan alueen liikennejärjes- telmään ja elinkeinoihin. Vaikutukset eivät ra- jaudu kaava-alueelle, vaan ulottuvat alavir- taan ja laajemmalle vaikutusalueelle, kuten kaava-aineistosta ja siihen liittyvistä selvityk- sistä ilmenee.	
1. <u>Kemijoen valuma-alueen vesistön ekologi- nen tila ja yhteisvaikutukset</u> Pelkosenniemen kunta on rakentunut Kiti- sen, Luiron ja Kemijoen varrelle, ja asutus sijoittuu monin paikoin nauhamaisesti jokivarsiin. Ve- sistöillä on keskeinen merkitys asukkaiden ar- jelle, virkistyskäytölle, kalastukselle, matkai- lulle sekä elinympäristön viihtyisyydelle. Ke- mijoen valuma-alueen ekologista tilaa ovat jo pitkään heikentäneet voimakas vesistöraken- taminen ja säännöstely, minkä lisäksi kuormi- tusta aiheuttavat muun muassa metsätalou- den ojitukset, asutuksen pistekuormitus, ylä- puoliset kaivoshankkeet sekä suunnitteilla olevat uudet toiminnot. Ilmastonmuutoksen aiheuttamat virtaamavaihtelut ja puhtaan ve- den kasvava merkitys korostavat tarvetta ko- konaisvaltaiselle tarkastelulle. Vaihemaakuntakaavaehdotuksen mukaan Sa- katin kaivos sijoittuu aivan Kiti- sen välittö- mään läheisyyteen, ja kaavaan on esitetty yli- jäämävesien purku Kitiseen. Kaavaalueella ja sen läheisyydessä sijaitsee lähteitä, pohjave- sialueita sekä laajoja luonnontilaisia soita, joi- den tila vaikuttaa koko valuma-alueen veden laatuun. Selvityksissä todetaan, että kaivos- sen vesistövaikutukset kohdistuvat pääosin Kitiseen ja sen alapuoliseen Kemijokeen, mutta vaikutusten tarkastelualue on rajattu suppeasti. Pelkosenniemen kunta edellyttää, että vaihe- maakuntakaavaa täydennetään selvityksellä, jossa arvioidaan Sakatin kaivoshankkeen vai- kutukset Kiti- sen ja Kemijoen veden laatuun ja ekologiseen tilaan Pelkosenniemen saakka. Arvioinnissa tulee huomioida kaikkien ole- massa olevien ja suunnitteilla olevien kuormi- tuslähteiden yhteisvaikutukset, mukaan lukien muut kaivoshankkeet, vesistörakentaminen, kalankasvatus sekä ilmastonmuutoksen vai- kutukset. Kaavamääräyksiin tulee kirjata vel- voite siitä, ettei kaivostoiminnasta saa aiheu- tua sellaisia päästöjä, jotka heikentävät Kiti- sen tai Kemijoen nykyistä ekologista tai	Sakatin kaivoshankkeesta on toteutettu Ym- päristövaikutusten arviointi ja siitä on saatu yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä 16.8.2023. Pelkosenniemen kunta on antanut lausuntonsa arviointiselostuksesta ja sen täy- dennyksestä. Ympäristövaikutusten arvioinnin vaikutusten arviointi ja sen sekä perustellun päätelmän johtopäätökset on huomioitu vai- hemaakuntakaavaratkaisun ja sen vaikutus- ten arvioinnissa. YVA-selostuksessa ja sen täydennyksessä on laajasti arvioitu hankkeen vaikutuksia pinta- vesistöihin. Vaikutusten arviointi on tehty hankkeen välittömässä vaikutusalueessa ja vaikutuksen kohteena olevissa Kiti- sessä sekä Kemijoessa. Vaikutukset on arvioitu Kiti- sen voimalaitosten kohdalla ja Kemijoessa Kemi- järveen saakka. Kuormituslaskelmissa on huomioitu myös yhteisvaikutukset. Vedenlaa- tumallinnuksen tulokset Pelkosenniemen koh- dalla eivät poikkea jokiveden luontaisesta vaihteluvälistä. YVA-selostuksen täydennyk- sessä on luku ”Vaikutukset pitoisuuksiin Ke- mijoesta Kemijärveen tulevassa vedessä” (si- vut 458-461). Kaikki tehdasalueella muodostuvat kuormittei- set vedet eli prosessivedet, kuivanapitovedet ja kuormitteiset hulevedet johdetaan käsitte- lyn jälkeen ylijäämävesinä Kitiseen. Kaivos- alueella EK-1 on varattu tilat kaivosvesien kä- sittelylle. Kaivoksen vaikutus vähenee alavirtaan siirryt- täessä laimentumisen seurauksena. Pitoisuus- nousut ovat Kiti- sessä suurimmillaankin keski- määrin pieniä tai melko pieniä, ja suurimmat pitoisuusnousut ovat lyhytkestoisia ja paikalli- sia. Näin ollen ne eivät heikennä Kiti- sen tai alapuolisen Kemijoen ekologista tai kemiallista tilaa. (YVA-selostuksen täydennys s. 484-485

kemiallista tilaa. Lisäksi on edellytettävä riittävän ja pitkäaikaisen vesistötarkkailuverkon perustamista koko vaikutusalueelle, mukaan lukien Pelkosenniemen alue, jotta mahdollisiin muutoksiin voidaan reagoida viipymättä.	
2. <u>Kaivoksen liikennevaikutukset Pelkosenniemen alueella</u> Valtatie 5 on Pelkosenniemen kunnan keskeisin liikenneyhteys. Suurin osa kunnan asukkaista, kylät ja kuntakeskus sijoittuvat sen varrelle, ja monin paikoin asutus sijaitsee hyvin lähellä päätietä. Kevyen liikenteen väyliä on vain rajallisesti, ja valtatieltä käyttävät paikallisen liikenteen lisäksi matkailu-, puu- ja muu raskas liikenne. Pelkosenniemen alueella toimii myös matkailukeskus, joka lisää liikennemääriä erityisesti sesonkiaikoina. Kaava-aineistossa ja logistiikkaselvityksissä esitetään, että Sakatin kaivoksen rikaste- ja materiaalikuljetukset toteutettaisiin todennäköisesti pääosin maanteitse. On olemassa riski, että liikenne ohjautuu osittain tai kokonaan valtatie 5:lle ja edelleen Kemijärven suuntaan. Liikennemäärät Sodankylän ja Kemijärven välillä ovat jo lisääntyneet muun muassa sotilaallisen liikenteen ja puukuljetusten vuoksi, ja mahdollinen Soklin kaivoshanke lisäisi raskasta liikennettä entisestään. Valtatie 5 Pelkosenniemen ja Kemijärven välillä ei sovellu merkittävään lisäkuormitukseen ilman huomattavia turvallisuus- ja infrastruktuuris-kejä. Pelkosenniemen kunta edellyttää, että vaihemaakuntakaavassa arvioidaan yksityiskohtaisesti Sakatin kaivoshankkeen liikennevaikutukset Pelkosenniemen alueelle sekä eri hankkeiden yhteisvaikutukset. Kaavaan ja sitä koskeviin määräyksiin tulee kirjata sitovat ratkaisut, joilla raskas kaivosliikenne ohjataan pois asutuksen, matkailukeskusten ja muun paikallisen liikenteen seasta. Liikennöinnin lisääntymisestä aiheutuvien haittojen vähentämiseksi on tunnistettava ja huomioitava tarvittavat tie- ja liikenneturvallisuusinvestoinnit.	Hankkeen ympäristövaikutuksia on arvioitu YVA-selostuksessa. Ympäristövaikutusten arvioinnin vaikutusten arviointi ja sen sekä perustellun päätelmän johtopäätökset on huomioitu vaihemaakuntakaavaratkaisun ja sen vaikutusten arvioinnissa kuten liikennevaikutuksissa. Rikasteen kuljetuksissa on arvioitu useita vaihtoehtoja, joista yksi on rikasteen kuljetus maanteitse Kemijärvelle, jossa se lastattaisiin junavaunuihin. Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa on varauduttu toimiin VT5:n parantamiseksi Pelkosenniemen kirkonkylän kohdalla ja Kemijoen itäpuoliselle yhteydelle.
3. <u>Rautatievaihtoehdot ja liikenteen kokonaisratkaisut</u> Pelkosenniemen kunta katsoo, ettei pelkkä oletus maantiekuljetusten todennäköisyydestä ole riittävä peruste sulkea pois rautatiekuljetusten tarkastelua. Erityisesti tilanteessa, jossa Sakatin ja Soklin kaivoshankkeet voivat toteutua samanaikaisesti, tulee liikennejärjestelmän ratkaisuja tarkastella pitkällä aikavälillä kestävyiden, turvallisuuden ja huoltovarmuuden näkökulmista. Kaavaehdotuksessa tulee tarkastella rautatievaihtoehtoa, Kemijärven ja Pelkosenniemen kautta kulkeva "tunturirata" todellisenä ja vertailukelpoisena vaihtoehtona. Rautatiekuljetukset vähentäisivät merkittävästi raskaan	Maakuntakaavassa osoitetaan liikenneyhteydet. Siinä ei voida määrätä liikenteen ohjaamisesta. Sakatin kaivoshankkeen YVA:ssa on arvioitu rautatievaihtoehto. Siinä rikaste kuljetettaisiin maanteitse Kemijärvelle lastattavaksi. Voimassa olevassa Rovaniemen ja Itä-Lapin maakuntakaavassa on osoitettu Tunturirata Kemijärveltä Sodankylän kunnan rajalle saakka ohjeellinen/vaihtoehtoinen pääradan linjaus. Pohjois-Lapin 2040 maakuntakaavassa on osoitettu ohjeellinen/vaihtoehtoinen pääradan linjaus. Se sijoittuu Sakatin vaihemaakuntakaava-alueen eteläpuolelle. Vaihemaakuntakaava on laadittu niin, että se ei estä

liikenteen määrää maanteillä, parantaisivat liikenneturvallisuutta ja tukisivat valtakunnallisia ilmasto- ja päästövähennystavoitteita.	Tunturiradan toteuttamista. Tunturiradan suunnittelu jatkuu Lapin turvallisuus- ja liikennevaihemaakuntakaavan 2050 yhteydessä Radan toteutusaikataulu on avoin.
4. Elinkeino toiminnan ja porotalouden turvaaminen Pelkosenniemen kunta edistää monipuolista elinkeinorakennetta ja pitää alkutuotantoon perustuvia elinkeinoja, kuten porotaloutta, keskeisinä omavaraisuuden ja huoltovarmuuden kannalta. Pelkosenniemellä on myös Keski-Lapin poronhoidon tärkeimmät kesälaitumet. Sakatin kaivoshanke sijoittuu Oraniemen paliskunnan alueelle, ja Pelkosenniemellä toimii useita porotalousyrittäjiä, joiden toimintaan kaivoshankkeella ja siihen liittyvällä liikenteellä on mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia. Haitat eivät rajaudu vain kaivosalueelle, vaan kohdistuvat koko paliskunnan laidunkiertoon ja toimintaedellytyksiin. Pelkosenniemen kunta edellyttää, että vaihemaakuntakaavassa huomioidaan porotalouselinkeino toimintaedellytykset ja minimoidaan kaivoshankkeesta aiheutuvat haitat Pelkosenniemellä toimivien paliskuntien alueella. Erityistä huomiota tulee kiinnittää liikennemäärien kasvuun ja porokolareiden riskin lisääntymiseen. Kunta esittääkin, että etelään suuntautuva tieyhteysmerkintää vielä harkitaan, jotta mm. laidunalueumenetykset ja porotaloudelle aiheutuvat haitat jäävät mahdollisimman vähäisiksi.	Sakatin vaihemaakuntakaavassa säilytetään vaihtoehtoiset yhdystiet. Valinta niiden välillä tulee ratkaista osayleiskaavoituksessa ja tie-suunnittelussa. Valinnassa merkittävää on kunnan taajamarakenteen kehittämisen tavoitteet sekä liikennevaikutukset. Eteläisen yhdystievaihtoehdon osalta on neuvoteltu aiheutuvien vaikutusten kompensoinnista paliskunnan kanssa. Yhdystien (ohjeellinen/vaihtoehtoinen) kaavamääräyksessä veloitetaan yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa turvaamaan poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset.

1.6 Sodankylän kunta

Lausunto, 27.1.2026	Vastine
Maakuntakaavoituksessa voidaan esittää vaihtoehtoisia tielinjauksia. Sodankylän kunta kiinnittää lausunnossaan erityistä huomiota tieyhteyslinjaukseen Sakatin kaivosalueelle. Sakatin kaivosalueelta suunnitellut tievaihtoehdot osoitetaan vaihemaakuntakaavassa ohjeellisina/vaihtoehtoisina yhdystienä. Pohjoinen yhdystievaihtoehto edellyttää sillan rakentamista Kitisen yli, jotta yhdystie voi liittyä valtatiehen 4. Eteläinen yhdystievaihtoehto edellyttää siltajoen rakentamista Kelujoen ja Kitisen yli ja noin 10 km tien rakentamista, jotta yhdystie voi liittyä valtatie 5 uuteen linjaukseen. Sodankylän kunta toteaa, että kaivoksen yhdystien ohjeelliset/vaihtoehtoisen linjaukset ovat molemmat hyvin esillä kaavaehdotuksessa. Päätös valittavasta linjasta tehdään osayleiskaavoituksessa.	Merkitään tiedoksi. Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa osoitetaan molemmat tievaihtoehdot ohjeellisena tai vaihtoehtoisena yhdystienä. Tämä mahdollistaa tielinjauksen valinnan osayleiskaavan ja tiesuunnittelun yhteydessä.

1.7 Geologian tutkimuskeskus GTK

Lausunto 17.12.2025	Vastine
Kiitos mahdollisuudesta lausua Sakatin kaivosohjelman vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta. GTK ei lausu asiasta.	Merkitään tiedoksi.

1.8 Luonnonvarakeskus

Lausunto, 2.2.2026	Vastine
<u>Poronhoidon osalta</u> Suunniteltu Sakatin kaivos ja sen infrastruktuuri tehdasalueineen sijoittuvat Oraniemen paliskunnan alueelle. Suunniteltu uusi voimalinja ja pohjoisen tievaihtoehdon liittymä valtielle 4 sijoittuvat puolestaan Sattasniemen paliskunnan alueelle. Kumpikin paliskunta sijaitsee poronhoitolain mukaan ns. erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettulle alueelle, jossa valtion omistamaa ja hallinnoimaa maata ei saa käyttää siten, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (Poronhoitolaki 2§). Sakatin kaivosohjelman YVA-prosessissa on tehty poronhoitoon kohdistuvista vaikutuksista täydennysselvitys. Selvityksen mukaan Sakatin kaivosohjelmasta aiheutuisi Oraniemen paliskunnan poronhoidolle todennäköisesti pääosin kohtalaisen suuria haitallisia vaikutuksia, silloin kun Sakatin kaivosohjelman pohjoispuolella sijaitsevan Kevitsan kaivos on toiminnassa. Kevitsan kaivoksen lopettaessa tulevaisuudessa toimintansa haitallisten vaikutusten arvioidaan lieventyvän tästä. Sattasniemen paliskunnalle kaivosohjelman arvioidaan aiheuttavan vain vähäisiä haitallisia vaikutuksia. Sen sijaan Oraniemen paliskunnan länsiosassa toimivalle ja laiduntavalle Viiankaavan tokkakunnalle kaivoksen arvioidaan aiheuttavan porolaitumiin ja niiden käyttöön, poronhoitotyöhön ja elinkeinon kannattavuuteen sekä myös sosiaaliin ja kulttuuriin ulottuvuuksiin pääosaltaan merkittäviä haitallisia vaikutuksia. Myös näiden vaikutusten arvioidaan kuitenkin lieventyvän sen jälkeen, kun Kevitsan kaivos suljetaan. Kevitsan kaivosohjelman vaihemaakuntakaavan kaavaselostuksessa todetaan, että poronhoidon osalta vaihemaakuntakaavan toteuttamisen kielteiset vaikutukset kohdistuvat kaikkiin poronhoidon ulottuvuuksiin, mutta ovat kuitenkin kokonaismerkittävyydeltään vähäisiä kielteisiä. Samalla selostuksessa arvioidaan, että laidunalueiden menetysten ja kasvumisten myötä laidunnuspaine tulee kasvamaan muualla paliskunnassa, mikä aiheuttaa kielteisiä poronhoidollisia vaikutuksia. Luke katsoo kuitenkin, että YVA-prosessissa arvioituja poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia ei ole tuotu oikealla tavalla esiin vaihemaakuntakaavan selostuksessa. Sakatin	Oraniemen paliskunnan ja Sakatin kaivosohjelman kesken on perustettu säännöllisesti koontuva yhteistyöryhmä, joka seuraa ja arvioi

kaivoksen haitalliset vaikutukset erityisesti Oranimen paliskunnan Viiankiaavan tokkakunnan poronhoitoon on arvioitu poronhoitoa koskevassa YVA-selostuksen täydennyksessä pääosaltaan merkittäviksi. On siis todennäköisesti, että hanke aiheuttaisi erityisesti kyseiselle tokkakunnalle niin suuria ja merkittäviä haitallisia vaikutuksia, että poronhoidon jatkaminen nyky muodossaan Viiankiaavan alueella ja sen ympäristössä estyisi tai vaikeutuisi hyvin merkittävästi.

Nämä Sakatin kaivoksen aiheuttamat haitalliset vaikutukset poronhoitoon johtaisivat todennäköisesti Luken arvion mukaan Viiankiaavan tokkakunnan poronhoidon merkittävään vaikeutumiseen sekä siitä johtuvaan vähittäiseen hiipumiseen tai siirtymiseen Oranien paliskunnan muiden tokkakuntien alueille. Tällä muutoksella olisi siten myös vaikutuksia koko paliskunnan toimintaan ja muille laidunalueille kohdistuvaan laidunnuspaineeseen. Tämän vuoksi Luke katsoo erittäin tärkeäksi, että niin kaivoshankkeen toteuttamisessa kuin myös siihen liittyvän vaihemaakuntakaavan laadinnassa huomioidaan poronhoitoon kohdistuvien haitallisten vaikutusten minimointi mahdollisimman hyvin ja kattavasti.

Vaihemaakuntakaavassa kaavamääräys Kaivosalue EK-1 on laajin ja kattaa pääosan Sakatin kaivoshankkeen maanpäällisistä rakennelmista, tiestöstä ja toiminnoista. Tätä Viiankiaavan ja Kitiseen väliin jäävää aluetta Viiankiaavan tokkakunta hyödyntää erityisesti syksyllä ja talvella ja siellä sijaitsee myös erotusaita. Kyseisen alueen kaavamääräyksen sisällössä todetaan, että alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata Kitisen joen rantavyöhykkeellä ja Viiankiaavan suuntaan riittävän peitteinen ja ehjä suojavyöhyke ympäristövaikutusten, kuten melun ja maise-mahaitan lieventämiseksi. Samalla edellytetään, että yleiskaavoituksessa tulee turvata alueen säilyminen metsäisenä. Kaavaselostuksessa kyseisen suojavyöhykkeen arvioidaan myös toimivan porojen kulkuyhteytenä, mutta mitään poronhoitoa koskevia sanallisia kaavamääräyksiä ei sisälly alueen rakentamisen ja käytön suunnitteluun ja toteuttamiseen. Kaivosalue EK-1 osoitetun alueen sanallisiin kaavamääräyksiin tulisi suoraan kirjata alueen rakentamisen ja käytön suunnittelussa ja toteuttamisessa velvoite minimoida poronhoidolle aiheutuvat haitat yhteistyössä alueen paliskuntien kanssa.

Edellä mainitulle alueelle on myös vaihemaakuntakaavassa lisätty erillinen kaavamääräys Poronhoidon kannalta erityisen tärkeä alue/kohde/aita ph 7357. Merkinnällä osoitetaan poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä alueita, kohteita tai kiinteitä laidunkiertoaitoja sekä valtakuntien väliset poroesteaidat. Kuten kyseisen kaavamääräyksen veloitteisiin on sisällytetty, myös Luke katsoo tärkeäksi, että kyseisen alueen ja sen ympäristön

hankkeen vaikutuksia tutkimusvaiheesta aina tuotantoon asti. Yhteistyöryhmän tarkoituksena on kehittää toimenpiteitä poronhoidolle kohdistuvien haitallisten vaikutusten lieventämistä ja kompensatiota varten. Yhteistyöryhmässä tarkastelun kohteena mm. poroerotusaidan kunnostaminen, joka on ennalta suunniteltu toimenpide ja huomioi mahdolliset muutokset hankkeen edetessä ja kaivostoiminnan toteutuessa.

Kaavaselostuksessa kuvataan poronhoidon nykytila, kaavan mahdollistaman alueidenkäytön vaikutukset poronhoitoon sekä poronhoitoa koskevat kaavaratkaisut määräyksineen.

Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 poronhoitoa turvaavat yleismääräykset jäävät voimaan. Poronhoidon kannalta erityisen tärkeän alueen/kohteen/aidan ph 7357 suunnittelumääräyksissä on määrätty alueen suunnittelussa otettavaksi huomioon poronhoidolle merkittävät rakenteet/alueet ja turvattavaksi poronhoidon toimintaedellytykset. Yhdystien, uuden voimajohdon sekä ohjeellisen voimajohdon suunnittelumääräyksissä alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa turvattavaksi on määrätty poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset.

Kaavaselostusta täydennettiin viranomaislausuntojen johdosta poronhoidon haitallisten vaikutusten lieventämisellä sekä porotalous selvityksen täydennyksen nykytilakuvauksen ja vaikutusten arvioinnin tiedoilla.

Neuvottelut paliskuntien kanssa toteutetaan PHL:n mukaisesti. Viranomaislausuntojen saamisen jälkeen pidettiin seuraava PHL:n mukainen neuvottelu 26.2.2026 viranomaisneuvottelun jälkeen.

Alueella on voimassa Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 määräys: *"Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden suunnittelun osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa ja saamelaiden kotiseutualueella Saamelaiskäräjien kanssa sekä kolttala-alueella myös Kolttien kyläkokouksen kanssa."* Kaivosalueen pohjoisosaan osoitetussa ph 5357 suunnittelumääräyksessä veloitetaan turvaamaan porojen kuljetusreitit, kulkureitit ja aidat. EK-1-aluetta supistetaan merkittävästi. Sen keskeinen alue aidataan. EK-2-alueella maanpäälliset rakenteet ovat vähäisiä. SL-1-alueelle ei osoiteta lainkaan maanpäällisiä toimintoja.

suunnittelussa edellytetään turvattavan poronhoidolle merkittävien rakenteiden/alueiden säilyminen ja poronhoidon toimintaedellytykset. Tämä koskee kaavamääräyksen mukaan mm. porojen kuljetusreittien säilyttämistä ja turvaamista kyseisiin kohteisiin sekä myös näiden alueiden huomioimista moottorikelkailu- ja ulkoilureitit suunnittelussa. Samoin kun kaavamääräyksessä myös Luke näkee tärkeäksi, että kaivoshankkeeseen liittyvien yhdystien ja voimajohdon suunnittelussa edellytetään turvattavan poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset ja että niiden turvaamiseksi edellytetään yhteistyötä paliskuntien kanssa poronhoidolle aiheutuvien haittojen minimoimiseksi.	Yhdystievaihtoehtojen ja voimalinjan kaavamääräyksessä veloitetaan poronhoidon alueidenkäytöllisten toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista yksityiskohtaisessa suunnittelussa. Poronhoidon kannalta erityisen tärkeän alueen/kohteen/aidan ph 7357 suunnittelumääräyksissä on määrätty alueen suunnittelussa otettavaksi huomioon poronhoidolle merkittävät rakenteet/alueet ja turvattavaksi poronhoidon toimintaedellytykset. Yhdystien, uuden voimajohdon sekä ohjeellisen voimajohdon suunnittelumääräyksissä alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa turvattavaksi on määrätty poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset.
<u>Luonnon monimuotoisuuden osalta</u> Sakatin kaivoksen maanalainen louhinta ja siihen liittyvä kuivatus aiheuttavat pohjavedenpinnan alenemista, joka ulottuu Viiankiaavan länsiosaan. Arvioiden mukaan alenema kattaa enimmillään noin 2 % Natura-alueen pinta-alasta, ja vaikutus kestää kaivoksen toiminta-ajan sekä 30–50 vuotta sulkemisen jälkeen, mikä saattaa aiheuttaa suon kuivumista. Natura-arvioinnin mukaan hankkeesta aiheutuu merkittävää heikennystä useille suojeluperusteisille luontotyypeille sekä suojeluperusteisille lajeille. Kokonaisuutena kaivoshankkeen luontovaikutukset ovat merkittäviä, ja kohdistuvat pääosin Natura-alueen luontoarvoihin, pohjavesien virtausolojen muutoksiin ja uhanalaisten luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen menetyksiin. Vaikutukset kohdistuvat pääosin elinympäristöjen heikentymisen kautta (vesitalous, pöly, melu, maankäytön muutokset). Erityisen huomionarvoisia ovat vaikutukset rimpisiin avosoihin, lettoihin ja puustoihin soihin, jotka ovat monien suojeltujen lajien ydinhabitaatteja ja jotka kärsivät jo nyt ilmastonmuutoksen aiheuttamasta kuivumisesta. Kaivoksen vaikutuksia ei voida täysin ehkäistä lieventämistoimenpiteillä, ja hankkeen toteuttaminen edellyttää Naturapoikkeusta sekä soidensuojelulainsäädännön muutosta. Sakatin kaivoshankkeen suunnitellut kompensatiotoimenpiteet muodostavat kokonaisuuden, joka on ekologisesti perusteltu. Toimenpiteet kohdistuvat suojeluperusteisiin, joiden osalta merkittävää heikentymistä ei voida sulkea pois, ja ne toteutetaan tieteellisesti hyväksyttyihin menetelmiin perustuen. Ennallistamismenetelmät perustuvat laajoihin, yhteisiin alueisiin, mikä vahvistaa ekosysteemi-prosesseja ja lisää luonnon resilienssiä. Vesitalouden palauttaminen, ojien tukkiminen ja puuston hoitotoimet parantavat suoluontotyyppien rakennetta ja toimivuutta, ja vaikutukset voimistuvat pitkällä aikavälillä. Lajiston	Luonnonvarakeskus on ymmärtänyt hyvin kompensatiotoimien haasteet. Kompensatiotihakemuksen yhteydessä tullaan vastaamaan lausunnossa esitettyihin kohtiin.

palautuminen saattaa kuitenkin viedä vuosikymmeniä ja palautuminen voi olla epävarmaa etenkin uhanalaisten lajien osalta. Luonnonarvohehtaarimenetelmä (hha) mahdollistaa menetysten ja saavutettavien hyötyjen läpinäkyvän ja vertailukelpoisen arvioinnin. Hyvityksen määrä mitoitetaan varovaisuusperiaatteen mukaisesti vähintään menetystä vastaavaksi. Lajikohtaiset toimenpiteet (esim. siirtoistutukset, in vitro -suojelu sammalkohteilla, lintujen elinympäristöjen parantaminen) kohdistuvat suoraan niihin lajeihin, joiden heikentymisriski on todettu. Tämä täydentää habitaattipohjaisia toimia. Siirtoistutuksiin liittyy kuitenkin aina riski niiden onnistumisesta sekä vaikuttavuudesta riittävällä laajuudella. Riittävä asiantuntemus ja siirtoistutuksiin liittyvä riskien arviointi tulee varmistaa. Lisäsuojelualueiden liittäminen Natura-verkoston turvaa ekologisen verkoston eheyden siirtymäkaudella, jolloin ennallistamistoimet eivät vielä ole saavuttaneet täyttä vaikutustaan. Tämä edellyttää kuitenkin lisäsuojelualueiden olevan suotyypeiltään riittävän edustavia ja monimuotoisia sekä pinta-alallisesti laajoja. Viiankiaapa on selvitysten perusteella Keski-Lapin merkittävimpiä linnustonsuojelualueita. Tämä asettaa erityisiä haasteita kompensatiotoimille. Arviossaan suojeluperusteena olevien lintuihin kohdistuvan heikennyksen merkittävydestä Lapin ELY-keskus (LVV) toteaa soiden kahlaajat, jotka ovat voimakkaasti vähentyneet Suomessa viime vuosikymmeninä. Viiankiaavalla tavataan merkittävässä määrin mm. jänkäsirriäistä ja liroa, jotka ovat kansainvälisiä Suomen vastuulajeja sekä erittäin uhanalainen suokukko ja vaarantunut vesipääsky. Suokahlaajien elinympäristöä kaivos-toiminnan mahdolliset pohjavesivaikutukset saattavat uhata, mikäli suo laaja-alaisesti kuivuu ja siten sen merkittävyys Natura-alueena heikkenee.	
<u>Lausunnon tiivistelmä</u> Suunniteltu Sakatin kaivos ja sen infrastruktuuri tehdasalueineen sijoittuvat Oraniemen paliskunnan alueelle. Suunniteltu voimalinja ja tievaihtoehtoon liittymä valtatielle 4 sijoittuvat puolestaan Sattasniemen paliskunnan alueelle. Kumpikin paliskunta sijaitsee valtiamaiden osalta ns. erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulle alueelle. Sakatin kaivoksen haitalliset vaikutukset erityisesti Oranimen paliskunnan Viiankiaavan tokkakunnan poronhoitoon on arvioitu poronhoitoa koskevassa YVA-selostuksen täydennyksessä pääosaltaan merkittäviksi. Luke katsoo, että näitä poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia ei ole kuitenkaan tuotu oikealla tavalla esiin Sakatin vaihemaakuntakaavan selostuksessa. Luke arvioi myös, että kyseisten haitallisten vaikutusten	

vuoksi poronhoidon jatkaminen nykymuodossaan Viiankiaavan alueella ja sen ympäristössä todennäköisesti vaikeutuisi tai estyisi sekä vaikuttaisi osin koko Oraniemen paliskunnan poronhoitoon haitallisesti. Tämän vuoksi erityisesti kaavamääräyksellä Kaivos-alue EK-1 osoitetun alueen sanallisiin kaavamääräyksiin tulisi suoraan kirjata alueen rakentamisen ja käytön suunnittelussa ja toteuttamisessa velvoite minimoida poronhoidolle aiheutuvat haitat yhteistyössä alueen paliskuntien kanssa. Samoin kun kaavaselsuoksen erillisessä poronhoitoa koskevassa kaavamääräyksessä, ph 7357, myös Luke katsoo erittäin tärkeäksi, että alueen poroaitojen ympäristössä sekä teiden ja voimalinjojen suunnittelussa edellytetään poronhoidolle merkittävien rakenteiden/alueiden säilymisen ja poronhoidon toimintaedellytysten turvaaminen. Hankkeen luontovaikutukset ovat merkittäviä ja kohdistuvat erityisesti rimpisiin avosoihin, lettoihin ja puustosiisiin soihin, joiden elinympäristöt kärsivät jo ilmastomuutoksen kuivattavista vaikutuksista. Vaikutuksia ei voida täysin ehkäistä lieventämistoimenpitein, ja toteutus edellyttää Natura-poikkeusta sekä soijensuojelulainsäädännön muutosta. Suunnitellut kompensatiotoimet ovat ekologisesti perusteltuja ja perustuvat tieteellisesti hyväksyttyihin menetelmiin. Palautuminen on pitkän aikavälin prosessi ja uhanalaisten lajien osalta epävarmaa. Lisäsuojelualueiden liittäminen Natura-verkostoon turvaa ekologisen verkoston eheyden siirtymäkaudella. Viiankiaava on merkittävä linnustonsuojelualue. Tämä asettaa erityisiä haasteita kompensatiotoimille.	Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 yleiset määräykset jäävät voimaan Sakatin kaivos-hankkeen vaihemaakuntakaavan alueella, kuten seuraavat poronhoitoa koskevat määräykset: <i>”Poronhoitoalueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden suunnittelun osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.”</i> Vastattu edellä poronhoidolle merkittävien rakenteiden/alueiden säilymisestä ja poronhoidon toimintaedellytysten turvaamisesta. Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan hyväksyminen edellyttää luonnonsuojelulain 39 §:n nojalla valtioneuvoston tekemää päätöstä. Toteuttamista koskevan päätöksen yhteydessä valtioneuvoston on määrättävä Natura 2000 -verkoston yhtenäisyydelle tai luonnonarvoille aiheutuvien heikennysten korvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä. Natura-suojelusta poikkeamista koskevan hakuksen osana laaditaan suunnitelma toimenpiteistä, joilla Natura 2000 -verkostolle ja luonnonarvoille aiheutuvat heikennykset korvataan. Suunnitelman laadinta on aloitettu vaihemaakuntakaavoituksen rinnalla. Kaavaselsuoksen liitteessä esitetään Viiankiaavan Natura 2000 -alueen suojeluperusteiden korvaamisen suunnitteluperiaatteet.
---	--

1.9 Lapin maakuntamuseo

Lausunto, 30.1.2026	Vastine
<u>Arkeologia</u> Lapin maakuntamuseo viittaa kaavan luonnosvaiheesta 1.10.2025 antamaansa lausuntoon. Lapin maakuntamuseo on kaavan luonnoksesta antamassaan lausunnossa esittänyt, että ne tunnetut kiinteät muinaisjäännökset, jotka sijoittuvat kaavassa osoitettavan kaivosalueen sisäpuolelle, tai muun rakennettavan infrastruktuurin (yhdystie, vedenottoputket yms.) tulisi merkitä sm-merkinnällä ja kaavamääräyksellä ”Kiinteä muinaisjäännös. Ilman muinais-muistolain (295/1963) nojalla myönnettyä lupaa, on kohteen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Aluetta koskevista maankäyttö- ja	Kiinteät muinaisjäännökset osoitetaan kaavaselsuoksen kartalla ja ne tulee huomioida yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa (osayleiskaavoituksessa) muinaismuistolain mukaisesti. Maakuntakaavoituksen yleispiirteisyyden takia kaikkia kiinteitä muinaisjäännöksiä ei esitetä kaavakartalla. Maakuntakaavakartoissa osoitetaan valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kohteet. Valtakunnallisesti ja maakunnallisesti merkittävät kohteet on osoitettu Pohjois-Lapin maakuntakaavassa 2040. Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 yleismääräys jää voimaan: <i>Alueiden käyttöä suunniteltaessa tulee varmistaa kulttuuriperintötiedon ajantasaisuus (kulttuuriympäristön ja/tai maiseman</i>

rakennussuunnitelmista tulee pyytää alueellisen vastuumuseon lausunto.” Kaavamerkintöjä ei ole tehty Lapin maakuntamuseon esittämällä tavalla. Kaavaluonnoksesta annetun lausunnon vastineessa todetaan, että kaavamerkintöjä ei tehdä maakuntakaavan yleispiirteisyydestä johtuen. Samoin todetaan, että kiinteät muinaisjäännökset osoitetaan kaavaselostuksen kartalla ja ne tulee huomioida yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa muinaismuistolain mukaisesti. Kaavaselostuksen luvussa 7.13. (s. 88) todetaan, että kaivosalueen tarkemmassa suunnittelussa on mahdollista varmistaa, ettei tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä jää kaivostoimintojen tai muiden muuttuvien alueiden alle. Kiinteistä muinaisjäännöksistä Puolakka (1000000496) sijoittuu vaihemaakuntakaavassa pohjoisen yhdystievaihtoehdon kohdalle (yt/o) ja Kotamaa (1000000434) ohjeellisen vedenottoputken kohdalle (vp). Muut tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja kulttuuriperintökohteet eivät sijoitu kaivossuunnitelman toimenpidealueille tai mahdollisten tie-, sähkönsiirto- tai putkilinjavarausten kohdalle. Kaavaselostuksen luvussa 10. (s. 95–96) kiinteät muinaisjäännökset mainitaan koko maakuntakaava-alueella koskevien suunnittelu- määräysten joukossa: alueidenkäyttöä suunniteltaessa tulee varmistaa kulttuuriperintötiendon ajantasaisuus (kulttuuriympäristön ja/tai maiseman kannalta tärkeät alueet tai kohteet, kiinteät muinaisjäännökset tai muut arkeologiset kulttuuriperintökohteet), ja oltava yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon sekä varauduttava tarpeellisiin selvityksiin. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Määräys koskee myös vedenalaisia muinaisjäännöksiä. Lapin maakuntamuseo toistaa näkemyksensä, että erityisesti osoitettavan kaivosalueen sisäpuolella sekä yhdystien ja vedenottoputken alueella sijaitsevat kiinteät muinaisjäännökset tulisi merkitä kaavakarttaan. Kokonaisuutena arvioituna Lapin maakuntamuseo pitää arkeologisen kulttuuriperinnön huomioimista kaavassa paikallisesta näkökulmasta kuitenkin riittävänä.	<i>kannalta tärkeät alueet tai kohteet, kiinteät muinaisjäännökset tai muut arkeologiset kulttuuriperintökohteet), ja oltava yhteydessä alueelliseen vastuumuseoon sekä varauduttava tarpeellisiin selvityksiin. Ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa on kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Määräys koskee myös vedenalaisia muinaisjäännöksiä.</i> Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kun toimintojen sijainnit tarkentuvat, varmistetaan, ettei tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä jää kaivostoimintojen tai muiden muuttuvien alueiden alle. Huomioidaan, ettei ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Muinaisjäännöksiä turvataan Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 merkinnöillä ja määräyksillä. Tämän vaihemaakuntakaavan selostuksessa on kiinteät muinaisjäännökset esitetty kartalla.
<u>Rakennettu kulttuuriympäristö</u> Lapin maakuntamuseo viittaa kaavan luonnosvaiheesta 1.10.2025 antamaansa lausuntoon. Lapin maakuntamuseo on kaavan luonnoksesta antamassaan lausunnossa esittänyt, että kaavamääräyksiä olisi hyvä tarkentaa siten, että niistä yksiselitteisimmin selviäisi kaavamääräyksen mukaisen suojavyöhykkeen tarkoitus ja sen tavoite, jotta maakuntakaava	

ohjaisi selkeämmin tarkempaa suunnittelua edistämään maisemaan aiheutuvien vaikutusten lieventämistä. Kaavaluonnoksesta annetun lausunnon vastineessa todetaan, että kaavaehdotukseen annetaan suunnittelumääräys, jolla turvataan Kitisen joen rantavyöhykkeellä ja Viiankiaavan suuntaan riittävän peitteinen ja ehjä suojavyöhyke haitallisten ympäristövaikutusten kuten melun ja maisemahaitan lieventämiseksi. Maakuntakaavaehdotuksen suojavyöhykettä koskevaan määräykseen on lisätty tarkennus, jonka mukaan alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata Kitisen joen rantavyöhykkeellä ja Viiankiaavan suuntaan riittävän peitteinen ja ehjä suojavyöhyke haitallisten ympäristövaikutusten kuten melun ja maisemahaitan lieventämiseksi. Lapin maakuntamuseo pitää kaavamääräyksen sisältöä riittävänä vähentämään hankeen maisemavaihteluja. Lapin maakuntamuseolla ei ole rakennetun kulttuuriympäristön osalta huomautettavaa.	Merkitään tiedoksi.
--	----------------------------

1.10 Lupa- ja valvontavirasto

Lausunto, 28.1.2026	Vastine
Kaavaehdotuksen suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin Alueidenkäyttölain (AKL 132/1999) 28.1 § mukaan maakuntakaavaa laadittaessa on valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet otettava huomioon alueidenkäyttölain mukaisesti. AKL 28.2 §:n mukaan tulee luonnonsuojelulain (LSL 9/2023) mukaisten luonnonsuojeluohjelmien ja päätösten olla ohjeena kaavaa laadittaessa. Edelleen AKL 28.3 §:ssä säädetään, mitä näkökulmia on maakuntakaavaa laadittaessa erityisesti huomioitava. Hankkeen valmistelussa on haettu aktiivisesti keinoja edistää yhtäältä luonnonvarojen kestävää hyödyntämistä ja toisaalta luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden ja ekologisten yhteyksien säilymistä. LVV:n näkemyksen mukaan kaavaehdotuksessa ei ole vielä kuitenkaan kaikilta osin otettu huomioon em. valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden yhteensovittamista. Maakuntakaava on kaavamuotona yleispiirteinen yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaava kaavamuoto. LVV:n näkemyksen mukaan tässä vaihemaakuntakaavassa on juuri luonnonvarojen kestävän käytön ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden säilymistä kannalta erityistä tarvetta ohjata tavanomaista yksityiskohtaisemmin kaavakartalla ja kaavamääräyksissä YVA-menetelmässä ja Natura-arvioinnissa täsmentyneen kaivoshankkeen yksityiskohtaisempaa suunnittelua.	Maakuntakaavassa yksityiskohtaisuutta toteutetaan jatkosuunnittelua ohjaavilla kaavamääräyksillä. Täydennetään yksityiskohtaisempaa suunnittelua ohjaavia kaavamääräyksiä sekä taulukkoa, miten VAT:t on huomioitu kaavaratkaisussa. Yksityiskohtaisen suunnittelun ohjaamiseksi kaivosalue jaetaan kahteen osaan EK-1 ja EK-2.
Kaavaehdotuksen sisältö ja esittämistapa Lapin ELY-keskus on Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavoituksesta 3.10.2025	Kaavamääräyksillä on pyritty osoittamaan, että lainsäädännöstä tulevien velvoitteiden

antamassaan lausunnossa todennut, että pääsääntöisesti suoraan laista tulevia velvoitteita ei ole tarpeen toistaa kaavamääräyksissä. Kaavaehdotuksen yleismääräyksessä on esitetty suunnittelumääräyksiä, joissa on ohjattu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa otta- maan huomioon luonnonsuojelulain ja vesilain säädöksiä. Kyseisiä säädöksiä tulee noudattaa joka tapauksessa, joten suunnittelumääräysten esittäminen pelkin lainsäädäntöviittauksin ei ole LVV:n näkemyksen mukaan tarkoituksenmukaista. LVV pitää kuitenkin tarpeellisena, että kaivos- hankkeen selvityksissä ja vaikutusarvioin- neissa tunnistettujen erityisten luonnonympä- ristön arvojen turvaamiseksi annetaan kaava- ehdotuksessa jatkosuunnittelua ohjaavia suunnittelumääräyksiä. LVV muistuttaa Lapin liittoa siitä, että Sakatin kaivoshankkeen vai- hemaakuntakaavan alueella on runsaasti mui- takin luontoarvoja Natura-alueen lisäksi. Näitä arvoja on kuvattu mm. Sakatin monimetalli- kaivoshankkeen YVA-selostuksessa, jossa la- jistoon ja luontotyyppeihin kohdistuvien kiel- teisten vaikutusten on todettu olevan suuria. LVV pitää tästä syystä tärkeänä, että kaavan yleismääräyksiin lisättäisiin jatkosuunnittelua ohjaava määräys välttää, lieventää ja kom- pensoida kaava-alueen lajistoon ja luonto- tyyppeihin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa.	noudattaminen on kaavan toteuttamisessa eri- tyisen tärkeää ja ne on huomioitu. Harkitaan seuraavan kaavamääräyksen lisää- mistä koskien koko kaava-aluea: <i>Alueen yk- sityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee pyrkä välttämään ja lieventämään kaava-alu- een suojeltuun lajistoon ja luontotyyppeihin kohdistuvia kielteisiä vaikutuksia.</i>
EK-1 ja ek-ma-merkintöjen osalta sekä kaa- vakartalla esitetty ratkaisu että merkintöjen määräykset kaipaavat LVV:n näkemyksen mukaan vielä kehittämistä. LVV toteaa, että vaihemaakuntakaavan tulee olla sellainen, että se mahdollistaa ainoastaan vuonna 2025 toteutetun Natura-arviointi- ja -lausuntome- nettelyn mukaisen hankkeen toteuttamisen.	Seuraavan suunnittelumääräys lisätään EK-1-, EK-2- ja ek-ma-alueille: <i>Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että Viiankiaavan Natura 2000 -alueen luontoarvoja ei heikennetä mer- kittävämmän kuin Natura-arviointi- ja lausun- tomenettelyssä sekä LSL 39 §:n mukaisessa päätöksessä on todettu.</i>
LVV katsoo, että kaavaehdotuksen kaavakar- talla EK-1-aluevaraus on osoitettu tarpeetto- man laajana suunnitteilla olevan kaivoshan- keen tilatarpeisiin nähden. Aluevarausten tu- lee LVV:n näkemyksen mukaan vastata Na- tura-arviointi- ja lausuntomenettelyn mukaisia aluevarauksia. LVV toteaa, että EK-1-alue tu- lee rajata siten, että sillä osoitetaan ainoas- taan vireillä olevan kaivoshankkeen edellyttä- mät välttämättömät maanpäälliset kaivoksen tehdasalueen toiminnot. Tämä muutos sel- keyttäisi LVV:n näkemyksen mukaan kaava- ehdotuksen oikeusvaikutuksia suhteessa sen mahdollistamaan maankäyttöön ja kaavan vaikutuksiin.	EK-1- ja EK-2-aluevaraukset ovat vireillä ole- van kaivoslupahakemuksen mukaisina tarpeen kaivoksen toteuttamiseksi. Yksityiskohtaisen suunnittelun ohjaamiseksi jaetaan kaivosalue EK kahteen osaan EK-1 ja EK-2. Näin EK-1-alu- etta, johon maanpäälliset kaivostoiminnot kes- kittyvät, supistetaan merkittävästi. Kaivostoi- minnan tukialueella, EK-2-alueella maanpäälli- set rakenteet ovat vähäisiä. SL-1-alueelle ei osoiteta lainkaan maanpäällisiä toimintoja. EK- 1-, EK-2- ja ek-ma-alueille lisätään suunnitte- lumääräys: <i>Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei Viian- kiaavan Natura 2000 -alueen luontoarvoja hei- kennetä merkittävämmän kuin Natura-arvi- ointi- ja lausuntomenettelyssä sekä LSL:n 39 §:n mukaisessa päätöksessä on todettu.</i> Jako EK-1- ja EK-2-alueisiin turvaa tärkeät tai ve- denhankintaan soveltuvat pohjavesialueet sekä ohjaa aiempaa tarkemmin yksityiskohtai- sempaa suunnittelua.

Myös kaivoshankkeen maanalaisten toimintojen osoittamisen osalta LVV katsoo, että maankäytön muutoksen ulottuvuudet ja sijoittuminen tulee esittää kaavaehdotuksessa nyt esitettyä tarkemmin. Sekä kaivoshankkeen maanpäällisten että maanalaisten kaavavaarausten täsmällinen osoittaminen kaavakartalla kohdentaa vaihemaankantakaavan ohjausvaikutusta täsmällisemmin nyt vireillä olevaan hankkeeseen ja toisaalta rajaa kaavaratkaisun mahdollistaman kaivostoiminnan vaikutuksia YVA-menettelyssä ja Natura-arvioinnissa kuvattuun hankkeeseen.	Täydennetään EK-1- ja ek-ma-suunnittelumääräyksiä niin, että kaavan toteutuksen vaikutukset Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luonnonarvoihin eivät ole Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyssä arvioituja merkittävämpiä.
Natura-arvioinnissa Natura-alueelle ulottuva hankealue oli rajattu huomattavan laajaksi suhteessa maanalaisten toimintojen pintaprojektioon. Lapin ELY-keskus pyysi hankeyhtiötä tarkentamaan Natura-arvioinnin hankesuvausta tältä osin. Yhtiö on ilmoittanut, että se aikoo tehdä maanalaista malminetsintää Natura-alueelle ulottuvalla hankealueella, joka on Natura-arvioinnissa kuvatus maanalaisten toimintojen pintaprojektion ulkopuolella. LVV katsoo, että maanalaisten malminetsinnän sisällyttäminen maakuntakaavan aluemaiseen kaavamääräykseen ei ole perusteltua. LVV:n näkemyksen mukaan aluemainen kohde, joka vastaa Natura-arvioinnissa esitettyä maanalaisten toimintojen pintaprojektiota, sitoo kaavan selkeimmin arvioituun hankkeeseen. Alueesta tulee jättää pois myös ns. satelliitti-esiintymä NE, jonka louhimatta jättäminen on Natura-arviointi- ja -lausuntomenettelyn mukainen lieventävä toimenpide.	Poistetaan mineraalipotentialinen alue vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta. Mineraalipotentialinen alue ei mahdollista kaivostoimintaa, vaan on potentialinen kaivostoiminnan tutkimusalue, jonka toiminnan vaikutukset on arvioitu Natura-arvioinnin täydennyksessä.
EK-1-aluevarauksen osalta LVV toteaa lisäksi, ettei maanpäällisen kaivostoiminnan osoittaminen pohjavesialueella täytä AKL:n mukaisia maakuntakaavan sisältövaatimuksia alueiden käytön kestävyys- eikä luontoarvojen vaalimisen näkökulmasta. Tämä päällekkäisyys ei hankkeen toteuttamisen kannalta liene tarpeellistakaan.	EK-1-alue jaetaan EK-1-kaivosalueeksi, joka varataan kaivostoimintaan ja EK-2-kaivosalueeksi, joka varataan kaivostoiminnan tukialueeksi. Tärkeät tai vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet sijoittuvat EK-2-alueelle. Jako EK-1- ja EK-2-alueisiin turvaa tärkeät tai vedenhankintaan soveltuvat pohjavesialueet sekä ohjaa aiempaa tarkemmin yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Kaavamääräyksellä ohjataan yksityiskohtaista suunnittelua siten, ettei pohjaveden laatu, määrä tai käyttökelpoisuus vedenhankintaan niiden vaikutuksesta heikkene. Vaikutusten arvioinnin mukaan kaivostoimintojen aiheuttama pohjaveden aleneminen voi vaikuttaa vähäisesti pohjavesialueen määrälliseen tilaan. Kaikki vaikutukset ovat kuitenkin tilapäisiä ja luontaisessa vaihteluvälissä. Mahdolliset vaikutukset eivät estä pohjavesialueen käyttöä vedenhankintaan. Aluetta koskevat toiminnot on suunniteltava siten, ettei pohjaveden laatu heikkene. Määränvaihtelu on luontaisessa vaihteluvälissä.
Koska kyseessä on poikkeuksellinen vaihemaakuntakaava, jonka hyväksyminen edellyttää mm. valtioneuvoston luonnonsuojelulain 39 § mukaista päätöstä poiketa Natura-alueen heikentämiskiellosta, tulee Natura-arviointi- ja	Seuraavan suunnittelumääräys lisätään EK-1-, EK-2- ja ek-ma-alueille: <i>Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, että Viiankaavan</i>

-lausuntomenettelyä koskevat viitteet LVV:n käsityksen mukaan sisällyttää kaivosaluetta EK-1 ja maanalaista kaivosaluetta ek-ma koskeviin kaavamääräyksiin. LVV muistuttaa, että hanke on toteutettava Natura-arviointi- ja -lausuntomenettelyn mukaisesti. Kaavamääräykset, joissa pelkästään todetaan huomioon ottamisesta eivät ole tältä osin riittäviä.	<i>Natura 2000 -alueen luontoarvoja ei heikennetä merkittävämmän kuin Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyssä sekä LSL 39 §:n mukaisessa päätöksessä on todettu.</i>
LVV toteaa kaavakartan osalta lisäksi, että soidensuojelualueelle ja Natura 2000 -ohjelman alueelle osoitettu maanalainen mineraalipotentialinen alue -merkintä on ongelmallinen, olkoonkin että se on informatiivinen osa-aluemerkintä. LVV katsoo, että merkinnän osoittamiselle ei ole erityisiä perusteita ja se on päinvastoin omiaan hämärtämään nyt kyseessä olevan kaivoshankkeen ulottuvuuksia ja vaikutuksia. Merkintä antaa viitteitä hankkeen mahdollisesta laajentamisesta, minkä vaikutusten arviointi ei sisälly Sakatin monimetallikaivoshankkeen Natura-arviointiin. Tämä seikka ei LVV:n näkemyksen mukaan edistä vireillä olevan kaivoshankkeen toteuttamista.	Poistetaan mineraalipotentialisen alueen kaavamerkintä.
LVV:n näkemyksen mukaan SL-1-aluevarauksen kuvaus on puutteellinen. Kaavamääräyksellä on osoitettu Viiankiaavan soidensuojelulain (851/1988) nojalla suojeltu alue, luonnonsuojelulain perusteella perustetut yksityiset suojelualueet sekä valtion suojelutarkoituksiin varatut alueet.	Täydennetään SL-1-merkinnän selitystä: Merkinnällä osoitetaan Viiankiaavan soidensuojelulain (851/1988) nojalla suojeltu alue ja luonnonsuojelulain perusteella suojellut ja suojeltavaksi tarkoitetut alueet. Näin merkintä käsittää myös luonnonsuojelulla perustetut yksityiset suojelualueet.
Osa-alueääräyksen nat-2 merkitys jää kaavaehdotuksen perusteella epäselväksi. Asiaa tarkennetaan kaavaselostuksessa oleellisilta osin, mutta kaavaselostus ei ole oikeusvaikutteinen. LVV suosittelee arvioimaan, onko osa-alueääräys nat-2 tarpeen vai voisiko kaavan sitoa valtioneuvoston mukaiseen päätökseen muulla tavoin. Osa-alueääräyksen nat-2 osalta. LVV viittaa Lapin ELY-keskuksen lausuntoon 3.10.2025 ja toistaa, että kyseisellä alueella aiheutuu merkittävä heikennys kuuteen suojelun perusteena olevaan luontotyyppiin, neljään suojelun perusteena olevaan lajiin sekä kahteen lintulajiin. Lisäksi LVV pyytää kiinnittämään huomiota Metsähallituksen Natura-arvioinnista antamassa lausunnossa Humuspitoisista lammista ja järvistä todettuun. Osa-alueääräyksen kuvaus ei vastaa Natura-arviointi- ja -lausuntomenettelyn lopputulosta.	Poistetaan nat-2-kaavamerkintä. Luonnonsuojelulain 39 §:n päätöksessä määrittyvät mahdollisten heikentävien vaikutusten korvaaminen.
Kaivoshankkeen sähkösiirron tarpeet on osoitettu kaavaehdotuksessa pääosin uusi voimajohto -merkinnällä ja pieneltä osin ohjeellinen voimajohtomerkinnällä. Jälkimmäiseen ei ole liitetty lainkaan suunnittelumääräyksiä. Lapin ELY-keskuksen Natura-arvioinnista antamassa lausunnossa on todettu välttämättömäksi lieventää muuttolintuihin, etenkin kurkeen liittyntävoimajohtosta kohdistuvia vaikutuksia ottamalla käyttöön lintujen törmäyksiä vähentäviä menetelmiä Kitisen kohdalla sekä Kitisen	Uuden voimajohtoon suunnittelumääräykset lisätään koskemaan myös ohjeellista voimajohtolinjaa. Huomioidaan molempien voimajohtolinjojen kaavamääräyksissä: Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee huomioida muuttolintuihin kohdistuvien vaikutusten lieventäminen.

ja kaivoksen välisellä alueella. LVV katsoo, että Natura-arvioinnin yhteydessä todetut lintuun kohdistuvia vaikutuksia lieventävät toimet on tarpeen huomioida molempien sähkönsiirtoon liittyvien merkintöjen määräyksissä. Hankkeen Natura-alueeseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnin kannalta olisi selkeämpää, mikäli voimajohtokäytävän osoittamisessa ei käytettäisi ohjeellista merkintää. Oleellista liityntävoimalinjojen toteuttamisen vaikutusten vähentämisen näkökulmasta on, että törmäyksiä vähentävät menetelmät ovat sellaisia, että ne toimivat myös pimeään aikaan. LVV toteaa, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee lieventää muuttolintuihin kohdistuvia vaikutuksia Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyn mukaisesti menetelmällä, joka on lintujen havaittavissa myös pimeään aikaan. LVV:n näkemyksen mukaan tulee vaihemaakuntakaavan kaavamääräyksen olla sellaisenaan riittävä sen varmistamiseksi, että lintujen törmäykset ympärivuorokautisesti estetään yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa niin tehokkaasti kuin mahdollista. LVV katsoo, että kaavamääräyksen tulee olla yksinään riittävä, eikä ympärivuorokautisuutta voida todeta esimerkiksi pelkästään tulkintaohjeessa.	Vaihemaakuntakaavalla ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Ohjeellinen voimajohtolinja täsmentyy yksityiskohtaisessa suunnittelussa. Kaavassa määrätään, että uuden voimajohdon ja ohjeellisen voimajohdon suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee huomioida muuttolintuihin kohdistuvien vaikutusten lieventäminen. Ympärivuorokautisuus sisältyy tähän kaavamääräyksen sanamuotoon.
Kaavaselostus Kaivos Hankkeen Natura-arviointi- ja -lausuntomenettely muodostaa yhtenäisen kokonaisuuden, jossa vaikutukset Natura-alueeseen arvioidaan. Kaavaselostuksessa Natura-alueeseen kohdistuvia vaikutuksia käsitellään pitkälti Natura-arvioinnin perusteella. LVV katsoo, että Lapin liiton tulisi esittää kaavaselostuksessa perusteltu kokonaisarvionsa hankkeen vaikutuksista, joille valtioneuvoston poikkeamislupaa haetaan. Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyn perusteella Sakatin kaivos hankkeen heikentää lievennystoimienkin kanssa merkittävästi useita suojelun perusteena olevia lajeja ja luontotyyppejä. Natura-arvioinnista annetuissa lausunnoissa on katsottu, että pohjaveden alenemaa tulisi mallinnukseen liittyvän epävarmuuden vuoksi tarkastella herkkyystarkastelun .60 prosenttiin mukaan. LVV katsoo, että samaa tulisi noudattaa kaavaselostuksessa.	Lisätään kokonaisarvio hankkeen vaikutuksista kaavaselostukseen, jossa on huomioitu sekä Natura-arviointi että siitä annetut lausunnot. Pohjavesivaikutusten kuvausta täsmennetään kaavaselostukseen.
LVV:n näkemyksen mukaan kaavan ilmastovaikutusten arviointi on vielä osin puutteellinen. Kaavaselostuksen ilmastovaikutusten käsittely ei muun muassa vastaa kaavaratkaisussa esitettyyn toiminnan laajuuteen. Ilmastovaikutusten käsittelystä puuttuu vaikutusten merkittävyyden, ajallisen sijoittumisen sekä haitallisten vaikutusten lieventämisen käsittely. Lisäksi maankäytön muutoksen ilmastovaikutusten arviointi puuttuu. Näiltä osin vaikutusten arviointia on tarpeen täydentää.	Ilmastovaikutusten arviointia täydennetään kaavaselostukseen YVA-selostuksen arvioinnin perusteella. Kaavaselostukseen lisätään maankäytön muutoksesta aiheutuvat ilmastovaikutukset.

LVV katsoo lisäksi, että kaavamääräyksiä ei voida täydentää kaavaselostuksen tulkintaohjeessa tavalla, joka muuttaa oleellisesti niiden tulkintaa.	Tarkistetaan kaavamääräysten tulkintataulukko.
Kaavaproessiin kytkeytyvät menettelyt Viiankiaapa on soidensuojelualue. Se on perustettu lailla eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi (851/1988). Sen rauhoitussäännösten mukaan soidensuojelualueella on kielletty muun muassa ojitus, maa-ainesten ottaminen sekä maa- ja kallioperän vahingoittaminen sekä muut toimenpiteet, jotka saattavat muuttaa suoalueen luonnonmukaista vesitasapainoa. LVV:n näkemyksen mukaan kaavaehdotus on Viiankiaavan soidensuojelualueelle osoitetun maanalaisen kaivosalueen osalta em. rauhoitussäännösten vastainen, minkä vuoksi kaavan hyväksymiselle ei ole voimassa olevan lainsäädännön puitteissa edellytyksiä. Lapin ELY-keskus on todennut 9.7.2025 LSL 35 §:n mukaisessa lausunnossa Sakatin metallikaivoksen Natura-arvioinnista Sakatin kaivoshankkeen heikentävän merkittävästi Natura-alueen 16 suojeluperustetta. Luonnonsuojelulain (9/2023) 39 §:n esitöiden (HE 76/2022) mukaan viranomainen saa pääsääntöisesti myöntää luvan taikka hyväksyä tai vahvistaa kaavan tai muun suunnitelman vain, jos hanke tai suunnitelma ei merkittävästi heikennä Natura 2000 -alueen tai valtioneuvoston Natura 2000 -verkostoon ehdottaman alueen luonnonarvoja. Maakuntakaavaehdotuksen julkinen nähtävillä olo ajoittuu vaiheeseen, jossa Lapin liitolla ei ole vielä käytettävissään päätöstä Natura-alueen koskevan valtioneuvoston poikkeamismenettelyn lopputuloksesta eikä soidensuojelulainsäädäntöä ole muutettu. Tämä tulee ottaa huomioon laadittaessa julkisesti nähtäville asetettavaa maakuntakaavaehdotusta ja erityisesti kaavaselostusta, jotta osallisilla on mahdollisuus saada käsitys vireillä olevista menettelyistä kokonaisuudessaan. LVV suosittelee, että edellä mainitut hallinnolliset vaiheet kirjataan kaavaehdotuksen hallinnollinen käsittely -kohtaan.	Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan hyväksyminen edellyttää luonnonsuojelulain 39 §:n nojalla valtioneuvoston tekemää päätöstä. Soidensuojelulainsäädännön muuttamisen tarve ennen kaavan hyväksymistä on huomioitu kaavaproessissa ja kuvattu kaavaselostukseen. Täydennetään hallinnolliset vaiheet kaavaselostukseen ja -karttaan.

1.11 Metsähallitus

Lausunto, 30.1.2026	Vastine
<u>Aluevaraukset</u> Metsähallitus toteaa, että Sakatin vaihemaakuntakaavaluonnoksesta puuttunut Viiankiaavan Natura-alueen eteläosaan rajoittuva Luontopalvelujen hallinnoima, suojelutarkoituksiin varattu alue (kiinteistönumero 758-893-13-1) on merkitty kaavaehdotuskartalle asianmukaisesti SL-1-merkinnällä. Kaavakartan mukaan kaavamääräyksellä osoitetaan Viiankiaavan soidensuojelulain (851/1988)	

nojalla suojeltu alue ja luonnonsuojelulain perusteella suojeltavaksi tarkoitetut alueet. Metsähallitus huomauttaa, että SL-1-merkinnän alueelle sijoittuu edellä mainittujen lisäksi neljä luonnonsuojelulain nojalla suojeltua yksityistä suojelualuetta. YSA-alueet on asianmukaisesti tunnistettu kaavaselostuksessa, mutta maininta niistä tulee sisällyttää myös kaavamääräykseen.	Täydennetään SL-1-merkinnän selitystä: Merkinällä <i>osoitetaan Viiankiaavan soidensuojelulain (851/1988) nojalla suojeltu alue ja luonnonsuojelulain perusteella suojellut ja suojeltavaksi tarkoitetut alueet.</i>
<u>Kaavamääräykset</u> Kaavakartassa on osoitettu pistemäisenä aluevarauksena (nat-2) Natura 2000 - verkostoon sisällytetyn alueen osa, jossa maanalainen kaivostoiminta saattaa aiheuttaa merkittävää heikennystä joihinkin Natura-alueen suojeluperusteena oleviin luontotyyppeihin ja lajeihin. Merkintä on osoitettu maanalaisen kaivoksen kohdalle. Metsähallitus toi jo maakuntakaavaluonnoksesta antamassaan lausunnossa esille sen, että Natura-arvioinnin täydennyksen mukaan lievennystoimet huomioidenkin kaivoshankkeen merkittävästi heikentävät vaikutukset Viiankiaavalla kohdistuvat myös Pahanlaaksonmaan itäpuolisiin ja Kuusivaaran pohjoispuolisiin Natura-alueen osiin, mikä ei ilmene kaavamerkinnästä. On myös huomattava, että luonnonsuojelulain 35 §:n mukaisessa lausunnossaan Sakatin kaivoshankkeen Natura-arvioinnista Lapin ELY-keskus toteaa, ettei kaivoksen aiheuttama merkittävä heikentyminen ole poissuljettua myöskään kahden lintulajin osalta, joiden esiintyminen Natura-alueella ei ole kuvattavissa pisteellä. Metsähallitus katsoo, että kyseinen kaavamerkintä on epäinformatiivinen ja sen relevanssi vaihemaakuntakaavassa jää epäselväksi. Mikäli osa-alueääräys nat-2 sisällytetään vaihemaakuntakaavaan, tulee kaavakarttaan Metsähallituksen näkemyksen mukaan lisätä teksti, josta käy selkeästi ilmi, että Natura-arvioinnin ja lausuntomenettelyn perusteella Natura-alueen suojeluperusteena olevien lajien ja luontotyyppien merkittävä heikentyminen on mahdollista myös muualla kuin pisteen osoittamalla alueen osalla.	Poistetaan nat-2-kaavamerkintä. Luonnonsuojelulain 39 §:n päätöksessä määrittyvät mahdollisten heikentävien vaikutusten korvaaminen.

1.12 Museovirasto

Lausunto 20.1.2026	Vastine
<u>Rakennettu kulttuuriympäristö ja maisema</u> Vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa on huomioitu maisemaan ja rakennettuun kulttuuriympäristöön kohdistuvat vaikutukset. Hankealuetta lähimpänä sijaitsevan valtakunnallisesti merkittävän rakennetun kulttuuriympäristön (RKY 2009) Puolakkavaaran asutuskylän maiseman arvot eivät ole uhattuina. Kaavaehdotus sisältää riittävän rakennettuun kulttuuriympäristöön ja maisemaan kohdistuvien vaikutusten arvioinnin.	Merkitään tiedoksi.

Sakatin kaivoshankkeen maakuntakaavaehdotuksen kaavamääräykset sisältävät perustellusti rakennettua kulttuuriympäristöä ja maisemaa koskevia tavoitteita. Yhdystien (yt/o) ja uuden voimajohdon kaavamääräyksissä todetaan, että yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee ottaa huomioon muun ohella alueen maisema- ja kulttuuriympäristöarvot ja pyrittävä lieventämään haitallisia vaikutuksia. Kaivosalueen (EK-1) kaavamääräyksessä todetaan, että alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata Kitisen joen rantavyöhykkeellä ja Viiankiaavan suuntaan riittävän peitteinen ja ehjä suojavyöhyke. Tämä tavoite on aiheellinen myös kulttuurimaiseman kannalta.	
<u>Arkeologinen kulttuuriperintö</u> Ehdotuksessa on huomioitu muinaismuistolain (295/1963) mukainen kiinteiden muinaisjäännösten rauhoitus (luku 14.2.15). Museovirasto esittää, että ehdotusta täydennetään tuomalla esiin muinaismuistolain 13 § sisältö laajemmin. Lain 13 § mukaan yleistä työhanketta tai kaavoitusta suunniteltaessa on hyvissä ajoin otettava selko siitä, saattaako hankkeen tai kaavoituksen toimeenpaneminen tulla kosemaan kiinteää muinaisjäännöstä. Jos niin on laita, on siitä viipymättä ilmoitettava Museovirastolle asiasta neuvottelemista varten. Neuvottelussa on kuultava maanomistajaa. Ehdotuksessa on luetteloitu kiinteät muinaisjäännökset ja muut arkeologiset kulttuuriperintökohteet (luku 4.11.4). Tämä tieto perustuu useisiin aluetta koskeviin arkeologisiin selvityksiin. Jos hankkeen toteuttamisvaiheessa havaitaan muinaismuistolain tarkoittama ennestään tuntematon kiinteä muinaisjäännös, toimitaan muinaismuistolain 14 § mukaisesti keskeyttämällä työ muinaisjäännöksen kohdalla ja ilmoittamalla havaitusta muinaisjäännöksestä viipymättä. Ilmoituksen voi tehdä myös alueelliseen vastuumuseoon. Vaihemaakuntakaavan ehdotuksessa arvioidaan kaavan toteuttamisen vaikutuksia kiinteisiin muinaisjäännöksiin ja muihin arkeologisiin kohteisiin (luku 7.13). Ehdotuksessa todetaan, että kiinteistä muinaisjäännöksistä Puolakka (1000000496) sijoittuu vaihemaakuntakaavassa pohjoisen yhdystievaihtoehdon kohdalle (yt/o) ja Kotamaa (1000000434) ohjeellisen vedenottoputken kohdalle (vp). Muut tunnetut kiinteät muinaisjäännökset ja kulttuuriperintökohteet eivät sijoitu kaivossuunnitelman toimenpidealueille tai mahdollisten tie-, sähkönsiirto- tai putkilinjavarausten kohdalle. Ehdotuksessa arvioidaan, että tarkemmassa suunnittelussa voidaan varmistaa, ettei tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä jää kaivostoimintojen tai muiden muuttuvien alueiden alle. Museovirasto pitää tätä hyvänä lähtökohdana arkeologisen kulttuuriperinnön turvaamiseksi.	Täydennetään kaavaselostukseen muinaismuistolain 13 §:n sisältö. Huomioidaan suunnittelun tarkentuessa jatkosuunnittelussa. Vedenottoputken sijainti tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kun toimintojen sijoittaminen tarkentuu suhteessa arkeologiseen kulttuuriperintöön. Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, kun toimintojen sijainnit tarkentuvat, varmistetaan, ettei tunnettuja kiinteitä muinaisjäännöksiä jää kaivostoimintojen tai muiden muuttuvien alueiden alle. Huomioidaan, ettei ilman muinaismuistolain nojalla annettua lupaa kiinteän muinaisjäännöksen kaivaminen, peittäminen, muuttaminen, vahingoittaminen, poistaminen ja muu siihen kajoaminen kielletty. Mikäli kajoamislupa olisi tarpeen hakea huomioidaan muinaismuistolain 13 §:n mukaisen neuvottelun tarve. Muinaisjäännöksiä turvataan Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 merkinnöillä ja määräyksillä. Tämän vaihemaakuntakaavan selostuksessa on kiinteät muinaisjäännökset esitetty kartalla.

Ehdotuksessa on huomioitu koko maakunta-kaava-aluetta koskevien suunnittelumääräyksen soveltaminen Sakatin vaihemaakunta-kaavan alueeseen myös arkeologisen kulttuuriperinnön osalta (luku 10). Näiden määräyksen noudattaminen turvaa arkeologisen kulttuuriperinnön huomioimisen kaivoshankkeen suunnittelu- ja toteuttamisvaiheessa.	Vedenottoputken sijainti tarkentuu yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa. Merkitään tiedoksi.
<u>Yhteenveto</u> Museovirasto on arvioinut Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan ehdotusta ensi sijassa valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden, etenkin valtakunnallisesti arvokaiden kulttuuriympäristöarvojen täyttymisen osalta. Vaihemaakuntakaavan toteuttamisella ei ole merkittäviä vaikutuksia maakunnallisesti tai valtakunnallisesti merkittäviin maiseman tai rakennetun kulttuuriympäristön arvoalueisiin ja kohteisiin tai valtakunnallisesti merkittäviin arkeologisiin kohteisiin.	Merkitään tiedoksi.

1.13 Paliskuntain yhdistys

Lausunto, 2.2.2026	Vastine
Lausunnolla olevassa vaihemaakuntakaavassa käsitellään Sakatin kaivoshanketta koskevat teemat. Voimaan astuessaan vaihemaakuntakaava kumoaa voimassa olevan Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 niiltä osin kuin uudessa kaavassa osoitetaan muutoksia. Poronhoidon toimintaedellytyksiä turvaava yleinen kaavamääräys jää voimaan: "Poronhoito-alueella on turvattava poronhoidon ja muiden luontaiselinkeinojen alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset. Poronhoitoon olennaisesti vaikuttavaa alueiden käyttöä suunniteltaessa on otettava huomioon poronhoidolle tärkeät alueet. Valtion maiden suunnittelun osalta on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa ja saamelaisien kotiseutualueella Saamelaiskäräjien kanssa sekä koltta-alueella myös Kolttien kyläkokouksen kanssa." Sakatin monimetallikaivos toimintoiheen sijoittuisi pääosin Oraniemen paliskunnan alueelle. Kaivostoiminnalla olisi vaikutuksia myös Sattasniemen paliskuntaan kaivoksen liikenneyhteyksien, ja pöly- ja meluvaikutusten vuoksi. Myös kaivoksen vaatima voimajohto tulisi lähes kokonaan Sattasniemen paliskunnan puolelle. Kuljetusten myötä vaikutuksia olisi mahdollisesti myös muualle poronhoitoalueelle. Kaivosta mahdollistava vaihemaakuntakaava on alueidenkäytöllisenä ratkaisuna merkittävä asianosaisten paliskuntien kannalta, mutta myös laajemmin koko poronhoitoalueen ja Suomen osalta. Siinä käsitellään luonnonsuojelun ja kaivostoiminnan yhteensovittamistonta ristiriitaa, sekä myös kaivostoiminnasta	

poronhoidolle aiheutuvien kumulatiivisten haittojen hallinnan ongelmallista kokonaisuutta.

Poronhoidon kannalta merkittävimmät puutteellisuudet kaavan vaikutusten arvioinnissa liittyvät kaivostoiminnasta aiheutuviin laidunalueumenetyksiin (suorat ja välilliset häiriöstä aiheutuvat vaikutukset), sekä kasautuviin yhteisvaikutuksiin muun maankäytön, erityisesti Kevitsan toiminnassa olevan kaivoksen ja sen suunnitellun laajennuksen kanssa. Molemmissa paliskunnissa on huomattavan paljon teollista maankäyttöä, kuten tuulivoiman ja vesivoiman tuotantoa sekä pitkä metsätalouden historia. Yhdessä ja kumulatiivisesti nämä kaikki ovat muokanneet poronhoidon toimintaympäristöä monella haitallisella tavalla: laidunalueet ovat vähentyneet, pirstaloituneet ja heikentyneet. Näistä syistä yhteisvaikutusten arviointi uusien mittavien maankäyttömuotojen, kuten kaivosten kohdalla on kaikkein keskeisin seikka, kun pyritään hallitsemaan poronhoidolle aiheutuvia negatiivisia kumulatiivisia vaikutuksia siten, ettei huomattavaa haittaa poronhoidolle aiheudu.

Oraniemen ja Sattasniemen paliskunnat sijaitsevat erityisesti poronhoitoa varten tarkoitettua alueella, missä valtionmaata ei saa käyttää sillä tavoin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 848/1990, 2 §). Paliskuntien poronhoito perustuu luonnonlaitumien ympärivuotiseen hyödyntämiseen. Poronhoito on merkittävä elinkeino Sodankylässä ja keskeinen osa alueen kulttuuria. Elinkeinolla on paljon paitsi välittömiä, myös välillisiä työllisyys- ja talousvaikutuksia mm. lihan ja muiden tuotteiden jalostuksessa ja matkailussa. Poro ja poronhoito ovat myös tärkeä osa matkailun imagoa ja matkailupalveluita. Elinkeinoon merkitys huoltovarmuudelle, sivukylien asuttuna pitämiseksi, elinvoimaisuudelle ja maisemakuvalle on suuri.

Suojelualueilla on kriittisen tärkeä merkitys poronhoidon kannalta, sillä niillä teollinen maankäyttö on rajoitettua tai kiellettyä. Poronhoito tarvitsee riittävän yhtenäisiä, monimuotoisia ja rauhallisia laidunalueita, jotka muodostavat poroille soveltuvan elinympäristön. Suojelualueiden merkitys on korostunut, sillä muualla paliskuntien alueella moninainen teollinen maankäyttö on kaventanut ja heikentänyt poronhoidon toimintaympäristöä. Nyt suunniteltu kaivostoiminta Viiankaavalla kohdistuu niille harvoille rauhallisille laidunalueille, mitä paliskunnissa on jäljellä. Sillä olisi huomattavia haitallisia vaikutuksia alueen paliskuntien poronhoitoon paitsi suoraan myös kumulatiivisesti muun olemassa olevan teollisen maankäytön kanssa.

Paliskuntain yhdistys katsoo, että Sakatin kaivoshankkeen edistäminen suojelualueella, ei ole kestävän alue- ja luonnonvarapolitiikan mukaista, eikä linjassa kansallisten ja

Kaivoshankkeen vaikutuksia poronhoitoon on arvioitu poroselvityksen täydennyksen yhteydessä kaavaselostuksen liitteessä. Siinä on tarkasteltu tarkempia tokkakuntaakohtaisia vaikutuksia, jotka ovat yksityiskohtaisempaa suunnittelua koskevia. Vaikutuksia on arvioitu tarkemmin myös Sattasniemen paliskunnan osalta sekä tarkasteltu yhteisvaikutuksia mm. kaivos- ja tuulivoimahankkeiden, tieliikenteen, matkailun, metsätalouden, puolustusvoimien toiminnan ja muun maankäytön kanssa. Kaavan vaikutusten arvioinnissa on huomioitu kaivostoiminnasta aiheutuvat laidunalueumenetykset sekä yhteisvaikutukset.

Kokonaismerkittävyydeltään Oraniemen paliskunnalle vaikutukset on arvioitu kohtalaisiksi kielteisiksi ja Sattasniemen paliskunnalle vähäisiksi kielteisiksi. Vaikutuskohteittain vaikutukset ovat vähäisiä tai keskisuuria kielteisiä. Selvityksen mukaan saatavilla ja käytössä olleen aineiston perusteella Sakatin kaivoshankkeen ei yksittäisenä hankkeena arvioida muodostavan poronhoitolaissa mainittua (PHL 848/1990, 2 §, 2 mom.) mukaista huomattavaa haittaa poronhoidolle.

Kaavaratkaisussa haitallisia vaikutuksia hallitaan ohjaamalla yksityiskohtaista suunnittelua yleisillä ja merkintäkohtaisilla kaavamääräyksillä sekä merkintöjen sijoittumisella ja laajuudella. Kaavaratkaisussa kaivosalueen EK-1 pohjoisosaan osoitetun ph 5357 suunnittelumääräyksessä veloitetaan turvaamaan porojen kuljetusreitit, kulkureitit ja aidat. EK-1-alueella supistetaan merkittävästi. Sen keskeinen alue aidataan. EK-2-alueella maanpäälliset rakenteet ovat vähäisiä. SL-1-alueelle ei osoiteta lainkaan maanpäällisiä toimintoja. Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia voidaan vähentää kaivosalueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteutuksessa siten, että EK-1-alueen maanpäälliset toiminnot sijoitetaan mahdollisimman tiiviiksi kokonaisuudeksi ja poroille aiheutetaan mahdollisimman vähän estevaikutuksia.

Yhteisvaikutuksia poronhoitoon on arvioitu aiheutuvan Sakatin kaivoshankkeesta muun muassa liikenteen, muiden kaivoshankkeiden tai tuulivoimahankkeiden kanssa. Merkittäviä yhteisvaikutuksia hankkeessa voi muodostua erityisesti Kevitsan kaivoksen kanssa. Kevitsan kaivos sijoittuu Oraniemen paliskunnan alueelle, Sakatin tehdasalueesta noin 20 kilometriä pohjoiseen. Yhteisvaikutuksia on huomioitu liikennemelumallinnuksessa, jossa on oletettu, että Sakatin kaivos ja Kevitsan kaivos toimivat yhtäaikaaisesti. Sattasniemen paliskunnan alueelle sijoittuu suunnitteilla olevaa kaivostoimintaa sekä toiminnassa ja suunnitteilla olevia tuulivoimahankkeita. Tuulivoimahankkeet liisäävät häiriöalueita paliskunnassa ja voivat

kansainvälisten luontokadon pysäyttämiseen liittyvien tavoitteiden ja sitoumusten kanssa. Sakatin kaivoshanketta mahdollistavassa vaihemaakuntakaavassa ei kyetä riittävällä tavalla turvaamaan alueen poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytyksiä. Yhteisvaikutusten arvioinnissa ja haitallisten vaikutusten hallinnassa on merkittäviä puutteita, eikä paliskuntien poronhoitoon kohdistuvien vaikutusten osalta ole kyetty rajaamaan ulos huomattavan haitan aiheutumista. Paliskuntain yhdistys on antanut aiemmin lausunnot Sakatin YVA-selostuksesta 12.2.2021, YVA-selostuksen täydennyksestä 15.6.2023 sekä vaihemaakuntakaavan luonnoksesta 1.10.2025. Olemme moittineet vaikutusten arvioinnin puutteellisuutta poronhoidon osalta. Kaavamenettelyn aikana poronhoidon osalta tehtyä erillisselvitystä on täydennetty, mutta siitä ei ole pyydetty Paliskuntain yhdistykseltä lausuntoa.	lisätä vaikutuksia samalla tavoin kuin kaivos-hankkeet. Paliskuntain yhdistyksen esiin nostama puute vaikutusten arvioinnissa, on huomioitu täydentämällä vaihemaakuntakaavan vaikutusten arviointia. Hankkeen toteutustavaksi on valikoitunut hankkeenvaihtoehto VE1a, jolla on vähäisemmät vaikutukset Natura-alueeseen, soidensuojelualueeseen ja luonnonsuojelualueisiin ja jonka teknistä toteutusta on kehitetty eteenpäin YVA-menettelyssä tarkastellusta. Selvitykseen on voinut ottaa kantaa viranomaislausunnossa ja selvitystä käsiteltiin PHL 53 §:n mukaisessa neuvottelussa 26.2.2026. Selvitys on viranomaiskuulemisen aineiston liitteenä ja asetetaan myös julkisesti nähtäville kaavaehdotuksen yhteydessä.
<u>Poronhoidon huomioon ottaminen</u> Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka turvaa poronhoidon asemaa ja alueidenkäyttöisiä oikeuksia. Oraniemen ja Sattasniemen paliskuntien sijoittuminen erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulle alueelle tarkoittaa sitä, että alueella on voimassa poronhoidon heikentämiskielto. Poronhoidon kannattavuus ja toiminta perustuvat porojen vapaaseen laidunnusoikeuteen (3 §), joka on ikiaikainen nautinto-oikeus ja tarkoitettu pysyväksi oikeudeksi. Poronhoitolaissa säädetään neuvotteluvollisuudesta suunniteltaessa valtion maita koskevia poronhoidon harjoittamiseen vaikuttavia toimenpiteitä (53 §). Kaivostoinnilla on useita merkittäviä ja kumulatiivisia vaikutuksia poronhoidon harjoittamiseen ja kaivoshanke sijoittuu osittain valtion maille, joten hankkeen edetessä on järjestettävä lain mukaiset neuvottelut useampaan kertaan eri menettelyiden yhteydessä. Paliskuntain yhdistys katsoo, että neuvotteluissa tulisi etsiä keinot poronhoidon toimintaedellytysten turvaamiseen.	Poronhoitolain 53 §:n mukaan <i>”Suunnitellessaan valtion maita koskevia, poronhoidon harjoittamiseen olennaisesti vaikuttavia toimenpiteitä valtion viranomaisten on neuvoteltava asianomaisen paliskunnan edustajien kanssa.”</i> Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan alueella valtio omistaa Viiankaavan soidensuojelualueen suurelta osin. Lain mukainen neuvottelu käytiin vaihemaakuntakaavan aloitusvaiheessa 27.2.2024 ja seuraava käytiin vaihekaavaehdotuksen viranomaislausuntojen saamisen jälkeen 26.2.2026. Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 poronhoitoa koskevat määräykset on voimassa vaihekaavan hyväksymisen jälkeenkin. Näiden kaavamääräysten ja vaihemaakuntakaavan poronhoitoa koskevien kaavamääräysten tavoitteena on ohjata yksityiskohtaista suunnittelua siten, ettei synny kiellettyä haittaa.
<u>Kaavan vaikutukset poronhoitoon</u> Alueidenkäyttölain 28 §:n mukaan maakuntakaavaa laadittaessa ei saa aiheuttaa maanomistajalle tai muulle oikeuden haltijalle kohtuutonta haittaa. Poronhoito on Sodankylässä merkittävä elinkeino ja sen oikeudet ja toimintaedellytykset on turvattava kaavaratkaisussa. Kaava ei saa aiheuttaa poronhoidolle kohtuutonta tai huomattavaa haittaa. Kaivoslain (621/2011) 50 §:n mukaan	Maakuntakaavan vaikutusten arviointi perustuu alueidenkäyttölain 9 § edellyttämään kaavan merkittävien vaikutusten arviointiin. Kaavan vaikutuksia selvitettyä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, eli maakuntakaavatasolla tarkastelutaso on yleispiirteinen. Alueidenkäyttölain 28 §:ssä mainitut seikat on selvitettävä ja otettava huomioon siinä

malminetsintälupaa, kaivoslupaa ja kullanhuuhdontalupaa ei saa myöntää, jos luvan mukainen toiminta aiheuttaisi erityisellä poronhoitoalueella huomattavaa haittaa poronhoidolle. Kaivoshankkeen vaikutuksia poronhoitoon on selvitetty Sakatin kaivoshankkeen YVA-menettelyn yhteydessä. Arvioinnin mukaan jatkosuunnittelun perustaksi otettiin toteutusvaihtoehtoista VE1a ja VE1b. YVA-menettelyn yhteydessä laadittua poronhoidon erillisselvitystä (FCG 2020) täydennettiin hankesuunnitelmien tarkennettua (Poronhoito, täydennys selvitys AFRY 2.12.2025). Kaavaselostuksen merkittävimpiä ongelmia on se, että VE1a ja VE1b haitallisten vaikutuksen tärkeimpänä lievennyksenä esitetään, ettei Sakatin kaivostoiminta alkaisi päällekkäin Kevitsan toiminnan ja toiminnan laajentamisen kanssa, eivätkä yhteisvaikutukset siksi olisi niin merkittäviä. Kevitsan kaivos on kuitenkin laajentamassa toimintaansa. Nykyisen tiedon valossa Kevitsan louhinta-vaiheen 5 käyttöön-otto tarkoittaa avolouhoksen laajentamista ja kaivoksen toiminta-ajan pidentymistä 16 vuodelle vuoteen 2045 asti. Avolouhoksen pinta-alan arvioidaan kasvavan 55 hehtaaria (Yhteysviranomaisen lausunto 28.2.2024 Kevitsan kaivoksen louhintavaiheen 5 YVA-ohjelmasta). Merkittävimmät epävarmuudet kaavan vaikutusten arvioinnissa liittyvätkin kaivostoiminnasta aiheutuviin laidunalueumenetyksiin (suorat ja välilliset häiriöstä aiheutuvat vaikutukset), sekä kasautuviin yhteisvaikutuksiin erityisesti Kevitsan toiminnassa olevan kaivoksen ja sen käsillä olevan laajennuksen kanssa. Kaavasta aiheutuvat vaikutukset Oraniemen ja Sattasniemen paliskuntien poronhoidolle voivat kasautua huomattaviksi tai kohtuuttomiksi, eikä tätä ole kyetty kaavaselvityksissä rajaamaan pois. Kevitsan ja Sakatin kaivosten yhteisvaikutusten lisäksi paliskuntien poronhoitoa kuormittaa Pahtavaaran ja Ikkarin kaivohankkeiden, tuulivoimahankkeiden ja laajenevan metsätalouden toiminnot. Kaavassa tulisi selvittää sen vaikutukset niin laajasti kuin niitä arvioidaan olevan. Selvityksessä tulisi kiinnittää erityistä huomiota yhteisvaikutusten arviointiin. Yhteisvaikutusten arvioinnissa asianosaisen paliskunnan asian- tuntemusta vaikutuksista tulee hyödyntää.	määrin kuin maakuntakaavan tehtävä yleispiirteisenä kaavana edellyttää. YVA-menettelyn päätyttyä hankesuunnittelua on jatkettu ja suunnittelussa on huomioitu YVA- ja Natura-menettelystä saadut arviointitulokset, yhteysviranomaisen perusteltu päätelmä sekä annetut lausunnot ja mielipiteet. Hankkeen toteutustavaksi on valikoitunut hankkeivaihtoehto VE1a, jolla on vähäisimmät vaikutukset Natura-alueeseen ja, jonka teknistä toteutusta on kehitetty eteenpäin YVA-menettelyssä tarkastellusta. Toteutustavan valintaa ja suunnittelua on ohjannut ympäristövaikutusten ohella myös tekninen toteutettavuus sekä taloudellinen kannattavuus. Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 poronhoidon toimintaedellytysten turvaamista koskevat kaavamääräykset jäävät voimaan. Pääosin kaivosalueen ulkopuolelle sijoittuvien yhdystien ohjeellisten/vaihtoehtoisten linjausten ja uuden voimajohdon kaavamääräyksissä on määrätty <i>"Linjauksen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset."</i> Tämä on tapa, jolla haitallisia yhteisvaikutuksia vaihemaakuntakaavatasolla hallitaan.
<u>Kaivostoiminnan vaikutukset poronhoitoon ja haittojen lieventäminen</u> Paliskunnan alue on poronhoitoon määritelty yhtenäinen kokonaisuus, joka koostuu monimuotoisesta ympäristöstä. Poronhoito on suunnitelmallista toimintaa, jota varten tarvitaan eri vuodenaikoina erilaisia laitumia, toiminta-alueita ja poronhoidon rakenteita. Kun yksi osa paliskunnasta muuttuu, on sillä	

väistämättä vaikutuksia muualla paliskunnan alueella laiduntaville poroille ja poronhoidon kokonaisuudelle. Oraniemen ja Sattasniemen paliskunnissa kaivostoiminnan kanssa on jo jouduttu elämään, mutta lisäksi on tullut paljon aktiivista malminetsintää ja uusien kaivosten suunnittelua. Kaivostoiminnalla on laajasti ja kumulatiivisesti vaikutuksia paliskuntien poronhoitoon.

Vaihemaakuntakaava mahdollistaa kaivoistointojen tarkemman suunnittelun alueella. Vaihemaakuntakaavalla on siten vaikutuksia poronhoitoon:

- (i) Laidunten väheneminen suoraan kaivostoimintojen alle, sekä epäsuorasti laajemmalla alueella estevaikutuksen ja häiriövaikutuksen vuoksi. Kaivosalue EK-1 vie suoraan laidunpinta-alaa. Kitisen rantakankaita on jäämässä porojen laidunnuksen ulottumattomiin aiheutuvan estevaikutuksen vuoksi. Kitisen rantakankaat ovat rykimäalueita, eli lisääntymiselle välttämättömiä alueita, sekä syys- ja talvilaitumia, joista Oraniemen paliskunnassa on vähän: paliskunnassa on luontaisesti runsaasti laajoja aapasoita, eli kesälaitumia, ja kuusi-koita, jotka ovat lopputalven laiduntyyppiä ja suurelta osin metsänkäsittelyn piirissä.

Kaivosalueen EK-1 kaavamääräyksessä edellytetään: Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa tulee turvata Kitisen joen rantavyöhykkeellä ja Viiankiaavan suuntaan riittävän peitteinen ja ehjä suojavyöhyke haitallisten ympäristövaikutusten kuten melun ja maisemahaitan lieventämiseksi. Kaavaselostuksessa esitetään, että kaavamääräyksen suojavyöhyke mahdollistaisi myös porojen liikkumisen Kitisen rantavyöhykkeellä ja Viiankiaavan suuntaan. Mihin tämä oletus perustuu? Porot tutkitusti välttävät häiriöaluetta useiden kilometrien päähän, tämä todetaan myös Sakatin YVA-selostuksessa. Porojen välttämiskäyttäytyminen huomioiden, mikä voisi olla riittävä suojavyöhyke?

Suurin osa alueen poroista (etenkin tuottava osa, eli vaatimet) ei tule jatkossa laiduntamaan kaivoksen lähialueella samalla tavalla kuin ennen, sillä kaivostoiminta aiheuttaa häiriötä ja muita vaikutuksia (esim. pöly, liike, melu) laajalle alueelle. Kun porot välttävät jotain aluetta paliskunnassa, laidunnuspaine kasvaa muissa osissa paliskuntaa, mikä edelleen heikentää laidunten kokonaistilannetta paliskunnassa. Heikkenevät laitumet

Täydennetään kaavaselostuksen tekstiä. Eteläisen tieyhteysvaihtoehdon toteutuessa Kitisen rantavyöhykkeen ja tehdasalueen välille ei ole suunniteltu rakenteita, jotka estäisivät

vaikuttavat porojen kuntoon ja paliskunnan porotalouden kannattavuuteen. (ii) Porojen vakiintuneet kulkureitit muuttuvat tai estyvät. Kaivostoiminta aiheuttaa estevaikutuksia (esim. suoja-aidat, kuljettimet), ohjaa tai kääntää porojen kulkua ja aiheuttaa häiriötä laajalle laidunalueille. Porot voivat kulkeutua naapuripaliskuntiin ja kauemmas paliskunnan muille alueille nykyisiltä laidunalueiltaan välttämiskäyttämisen vuoksi. Tällöin poroja joudutaan kuljettamaan tokkina pitempiä matkoja erotuksiin ja tuomaan talveksi autoilla kotitarhoille tai talviruokinta-alueille. Tämä lisää kustannuksia niin kuljetuksiin, ruokintaan (porot huonommassa kunnossa tai ruokinta joudutaan aloittamaan aiemmin) kuin uusien aitarakenteiden tekemiseen. Porot voivat myös ajautua entistä enemmän alueille, mihin ne eivät poronhoitolain mukaan saa mennä, kuten vakituisen asutuksen pihoille tai viljelyksille. Paliskunnalla on poronhoitolain mukaan haittojen estämis- ja korvausvelvollisuus viljelyksillä ja vakituisen asutuksen pihoilla ja puutarhoissa. Hankkeesta aiheutuu siten kustannuksia paliskunnalle tai ristiriitoja poronhoitajien ja asukkaiden välille. (iii) Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden ja maankäytön kanssa. Oraniemen ja Sattasniemen paliskuntien toimintaympäristöt ovat monin tavoin teollisen maankäytön muokkaamia. Muusta maankäytöstä on aiheutunut suoria ja epäsuoria laidunmenetyksiä, laidunrauhan heikkenemistä ja laidunympäristön pirstaloitumista. Kevitsan kaivos sijaitsee Oraniemen länsireunalla, minne Sakatin kaivostakin suunnitellaan. Niiden välillä on reilut 10 kilometriä. Kummatkin kaivokset sijoittuisivat saman Viiankiaavan tokkakunnan laidun- ja toiminta-alueille. Hankealueiden välille tulee vielä sijoittumaan osa Kevitsan peittämiseen tarvittavista maa-ainesten otto-alueista. Alueelle sijoittuu kriittisiä laidun- ja lisääntymisalueita paliskunnalle: Kitisen rantakankaat, joilla porot rykivät ja hankkivat sienistä syyskuntonsa lisääntymistä ja teurastuksia ajatellen. Kangasmaita on muutenkin paliskunnassa niukasti. Kevitsan kaivos on ollut toiminnassa jo pitkään ja sen laajeneminen on suunnitteilla. Nykytiedon valossa	porojen liikkumisen. Häiriöalueet on huomioitu poronhoidon täydennysselvityksessä sekä kaa-vaselostuksen vaikutusten arvioinnissa. Yhteisvaikutuksista vastattu edellä.
--	---

Kevitsa olisi laajenemassa ja toiminta jatkuisi 2045 saakka. Kaivos on merkitty voimassa olevaan Pohjois-Lapin maakuntakaavaan. Yhteisvaikutukset Sakatin vaihemaakuntakaavan kanssa olisi kyettävä arvioimaan nykyistä paremmin. Haitalliset yhteisvaikutukset olisi kyettävä hallitsemaan siten, että huomattavaa haittaa ei aiheudu. Lisäksi hankkeesta aiheutuu yhteisvaikutuksia Sattasniemen alueelle sijaitsevien Ikkarin ja Pahtavaaran toimintojen kanssa vähintäänkin lisääntyvän 4-tien liikenteen kautta. (iv) Kaivoksen vaikutukset poronhoitotöihin. Kevitsassa, Kittilän kaivoksella ja Pahtavaarassa on havaittu, että porojen laidunnuksen muutoksen myötä poroja on ollut vaikeampi koota ja kerätä erotuksiin kaivoksen lähialueilla. Käytännössä poronhoitotyöt ovat siis vaikeutuneet ja lisääntyneet. Kaivosten lähialueiden erotusaitapaikkojen käsiteltyjen porojen määrät ovat vähentyneet merkittävästi tai jopa loppuneet kaikissa em. kaivosten paliskunnissa. Paliskuntien rakentama infra ja poronhoidon suunnitelmallisesti kehitetty tarkoituksenmukainen toiminta ovat käyneet merkityksettömmiksi. Poronhoito on pitänyt järjestää uudelleen ja rakentaa uusia rakenteita. Tämä vie aikaa ja lisää kustannuksia suunnitteluun sekä itse työhön uusien aitarakenteiden kustannuksen lisäksi. Työ ei aina onnistu, se vaatii enemmän työvoimaa tai -päiviä tai helikopteritunteja. (v) Poronhoidon infrastruktuuri. Poroaitarakenteita menetetään joko suoraan tai epäsuorasti, jos niitä ei enää pystytä käyttämään. Sakatin lähialueella, sen maanalaisen toiminta-alueen pohjoispuolelle sijoittuu Oraniemen paliskunnan Kersilönkankaan erotusaitapaikka, jota käytetään vuosittain syys- ja talvierotuksissa. Viiankiavalle sijoittuu myös paliskunnan Karjalankaarkon kesämerkintäaita. Myös Ulkusijankankaan erotusaita voi jäädä kaivostoiminnan vaikutuspiiriin. Sattasniemen paliskunnan puolella hankkeen vaikutuspiirissä on kaksi erotusaitaa sekä lukusia yksityisomistuksessa olevia talvitarhoja. (vi) Porovahingot kaivosalueella. (vii) Kaivosalueella liikkuminen on turvallisuusriski poronhoitajille. Myös porojen hakeminen Kitisen toiselta puolelta on riskialtista, sillä säännöstelyssä joessa on heikot jäät.	Vapaaehtoisesta poronhoidon rakenteiden korjaamisesta tehdään suunnittelua ja sovitaan yhteistyöryhmässä. Yhteistyöryhmän toiminta ei liity vaihemaakuntakaavoitukseen. Mahdollisia haittavaikutusten korvaamisia käsitellään viranomaisten toimesta kaivoslupaprosessissa. Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 poronhoidon kannalta erityisen tärkeät alueet, kohteet ja aidat ovat voimassa Sakatin kaivos hankkeen vaihemaakuntakaavan hyväksymisen jälkeenkin. Poronhoidon kannalta erityisen tärkeän kohteen ph (7357) merkintä määräyksineen sisällytettiin kaavaehdotuksen karttaan. Lausunnon kohdat vi-xi on huomioitu poronhoitoa koskevassa täydennysselvityksessä. Ne otetaan huomioon jatkosuunnittelussa. Maakuntakaavatasolla tarkastellaan yleispiirteisiä vaikutuksia ja ohjataan kaavamääräyksillä yksityiskohtaisempaa suunnittelua maakuntakaavan tehtävän mukaisesti.
--	--

(viii) Porojen liikennevahingot lisääntyvät. Kittilän kaivoksella on havaittu porokolareiden lisääntyminen kaivostoinnin alkamisen jälkeen. Porokolarit koko paliskunnassa ovat kaksinker- taistuneet. Kasvu on nähtävillä erityisesti kaivokselle johtavilla teillä. Myös Kevitsan liikenne lisäsi Sattasniemen porovahinkoja niin, että paliskunta joutui rakentamaan aidan 4- tien var- teen porojen tielle menon estä- miseksi. Sodankylän muut kaivoshankkeet (Pahtavaara ja Ikkari) voivat edelleen lisätä liikennevahinkojen määriä. (ix) Vaikutukset porotalouteen ja sosiaali- set vaikutukset. Kaavaselostuksessa ei oteta kantaa siihen, miten kaivos- toiminnan negatiiviset sosiaaliset ja taloudelliset vaikutukset poronhoitoon hallitaan. Sodankylässä kaivostoimin- nan kumulatiiviset vaikutukset poron- hoitoon ja ympäristöön aiheuttavat huolta poronhoidon jatkuvuudesta. Elinkeinon taloudellinen kannattavuus tulee heikkenemään mm. lisääntyvien työ- ja lisäruokintakustannusten myötä. Mikäli porojen kunto heikke- nee, voi paliskunnan vasaprocentti pienentyä ja teurasporojen määrä tip- pua. Mikäli poroja kulkee naapuripa- liskuntiin, tulee sinne maksettavaksi lukumaksuja. Laajenevan kaivostoi- minnan suorien ja kumulatiivisten vai- kutusten kautta elinkeinon jatkuvuus alueella voi olla vaakalaudalla. Ainakin kaivoksen suorassa vaikutuspiirissä poronhoito voi vaikeutua niin, ettei alueella ole mielekästä jatkaa. Mikäli poronhoito joltakin paliskunnan alu- eelta loppuu, vaikuttaa se koko palis- kunnan osakkaisiin. Paliskunnan hoi- tomaksut voivat lisäkustannusten vuoksi kasvaa, ja jos on vähemmän osakkaita maksamassa, maksavat kaikki jäljellä olevat enemmän. Poronlihan imago puhtaana luonnon- tuotteena kärsii, mikäli siitä löydetään raskasmetalleja, radioaktiivisuutta tai muita löydöksiä. Tämä imagovaikutus heijastuisi koko alueen, mahdollisesti koko Suomen poronlihan imagoon ja markkinaan. (x) Pölyn aiheuttamat vaikutukset. Saka- tin aiheuttamat pölyvaikutukset ai- heutuvat liikenteestä, rikastushiekka- altaasta ja muista läjityksistä. Maan- alaisen kaivoksen louhinta tai räjäy- tykset eivät itsessään aiheuta pölyä- mistä, kuten avolouhoksilla. Kaivok- selta tulevan pölyn laatua ja	
---	--

vaikutuksia porojen ravintokasveihin tai poroihin ei ole riittävästi arvioitu. Pölyn vaikutuksiin liittyy merkittäviä epävarmuuksia. (xi) Hankkeen voimajohto vaikuttaa porolaitumiin, porojen laidunten käyttöön ja poronhoidon toimintaan. Voimajohto sijoittuu Sattasniemen paliskunnan puolelle olemassa olevan voimajohdon rinnalle ja sen vaikutuspiirissä laiduntaa useiden porotilojen omistamat noin 1 000 eloporoa (syyserotuksessa eloon jätettyä siitosporoa). Voimajohtoaukea laajenee, vaikuttaen laidunkasvillisuuteen. Porojen laiduntaminen ja kotitarhoille kulkeminen voi häiriintyä alueella. Voimajohdosta aiheutuu laidunmenetyksiä suoraan ja epäsuorasti mikäli porot välttävät laiduntamista johdon alla. Voimajohdot ovat tutkimusten mukaan vaikuttaneet mm. porojen laidunkiertoon, sen reitteihin ja vasoma-alueisiin (Tyler ym. 2014 & 2016). Mikäli porot pyrkivät kulkemaan pois voimajohtojen alta tai kauemmas voimajohtokäytävää pitkin, ne on otettava aiemmin lisäruokinnan piiriin ja lisäruokinta-aika pitenee, mistä aiheutuu taloudellista haittaa poronhoitajille. Alueella on myös kaksi erotusaitaa, joiden toimintaan uudella johtoaukealla voi mahdollisesti olla vaikutusta.	
<u>Natura-arviointi</u> Kaivoshanketta koskevan Natura-arvioinnin johtopäätöksissä todetaan, että hankkeen toteuttaminen voi aiheuttaa merkittävästi heikentäviä vaikutuksia Viiankiaavan suojeluperusteille. Tärkein vaikutusmekanismi on vesitaloudellinen, mutta myös pölyn arvioidaan voimistavan heikentäviä vaikutuksia joillakin luontotyypeillä. Melun vaikutuksen ei arvioida muodostuvan merkittäväksi. Vaikka ns. lieventävät toimenpiteet, eli koillisen satelliitti-esiintymän louhimatta jättäminen, toteutettaisiin, merkittävää heikennystä ei voida sulkea pois kaikkien suojeluperusteiden osalta. Hanke tulee siten todennäköisin perusten vaarantamaan Viiankiaavan Natura-alueen koskemattomuutta. Luonnonsuojelualueilla toimivaltainen viranomainen Metsähallitus pitää Natura-arvioinnin oleellisimpana puutteena pohjavesien purkautumiseen liittyvien riskien tunnistamista. Mikäli kaivostoiminnan aiheuttama tärähtely aiheuttaisi Viiankiaavalla pohjavesien purkautumiseen muutoksia, riskinä on soiden kuivuminen. Kuivuminen heikentäisi merkittävästi suojeltavia luontotyypppejä ja kasvilajistoa. Metsähallituksen arvion mukaan	Merkitään tiedoksi.

kaivoshankkeen toteuttaminen vaarantaa Viian- ankiaavan koskemattomuuden. Luonnonsuojelulain 39 §:n mukaan viran- omainen ei saa hyväksyä tai vahvistaa suun- nitelmaa, koska arviointimenettely osoittaa suunnitelman heikentävän merkittävästi niitä luontoarvoja, joiden suojelemiseksi Viian- kiaapa on Natura 2000 -verkostossa. On sel- vää, että hankkeen toteuttaminen edellyttää valtioneuvoston päätöstä Natura-suojelusta poikkeamisesta. On myös perustavanlaatui- sella tavalla ristiriitaista edistää hanketta, joka edellyttää aapasuokokonaisuuden suoje- luarvojen heikentämisen hyväksymisen, kun samalla pitäisi kansallisesti toimeenpanna EU:n ennallistamisasetusta. Ennallistaminen tulee kansallisesti kohdistumaan merkittävältä osin juuri soiden ennallistamiseen. Luontokatoa pohjoisessa aiheuttaneet maan- käyttömuodot, kuten voimakas metsätalous ja -teollisuus, soiden ojitukset, turvetuotanto, vesivoiman vuoksi valjastetut joet ja rakenne- tut tekoaltaat, muu energiantuotanto ja kai- vostoiminta ovat kaventaneet paitsi luontoa, myös poronhoidon toimintaympäristöä monin tavoin. Poronhoitokulttuuri on joutunut ah- taalle ja elinkeinon jatkuvuus on vaakalau- dalla, sillä nykymuotoinen energiasiirtymä kiihdyttää edelleen teollisten maankäyttö- hankkeiden suunnittelua ja niiden poliittista oikeuttamista poronhoitoalueella. Luonnonva- rojen kestävämmän käytön pysäyttäminen on poronhoitoalueella välttämätöntä. Ottaen huomioon EU:n ja Suomen tavoitteet luontokadon pysäyttämiseksi, ei Sakatin kai- voshanketta voida edistää ainutlaatuisella suojelualueella.	Lapin liitto pyytää valtioneuvostolta luonnon- suojelulain 39 §:n mukaista päätöstä, joka te- kee vaihemaakuntakaavan hyväksymisen mahdolliseksi. Kaavan hyväksymisen edelly- tyksenä on, että valtioneuvolta saadaan myön- teinen päätös.
<u>Yhteenveto</u> Sakatin kaivoshankkeen edistäminen suojelu- alueella, ei ole kestävä alue- ja luonnonvara- politiikan mukaista, eikä linjassa kansallisten ja kansainvälisten luontokadon pysäyttämi- seen liittyvien tavoitteiden ja sitoumusten kanssa. Sakatin hankeesta aiheutuu yhteisvaikutuksia Sodankylässä toiminnassa olevan Kevitsan kaivoksen ja sen laajennuksen kanssa. Kumu- latiivisia vaikutuksia aiheutuu myös muiden teollisten maankäyttömuotojen kanssa. Näitä ei ole riittävästi arvioitu kaavamenettelyssä. Sodankylän alueelle kohdistuu Suomessa poikkeuksellisen suuri kaivostoiminnan in- tressi olemassa olevan kaivostoiminnan, usei- den eri kaivoshankkeiden ja laajamittaisen malminetsinnän muodossa. Kaivostoiminnan vaikutukset eivät rajaudu kuitenkaan yksittäi- seen hankealueeseen tai kuntarajoihin, ja siksi maakuntatason arviointi nousee kriittisen tärkeään rooliin. Viranomaisella on velvolli- suus olla selvillä kaavan vaikutuksista alueen poronhoitoon. Vaikutusten arvioinnissa yhteis- vaikutukset ja kumulatiiviset vaikutukset	Keskeisiä valtakunnallisia alueidenkäytön ta- voitteita pyritään tavanomaista yksityiskohtai- semmin yhteensovittamaan vaihemaakunta- kaavoituksessa. Vaihemaakuntakaavan rooli on yhteensovittaa tavoitteita yksityiskohtai- sempaa suunnittelua ohjaavana välineenä. Kaivoksen toteuttamista varten on pyritty löy- tämään toteutusvaihtoehtoja, jotka tukevat luonnonvarojen mahdollisimman kestävää hyödyntämistä. Kaivos rakennetaan syvälle maanalle ja kaikki maanpäälliset toiminnat keskitetään Kuusivaaraan kaivosteollisuusalu- eelle. Hankkeen vaatimat yhdystiet ovat kai- voshankkeisiin nähden lyhyet. Kumulatiivisia vaikutuksia poronhoitoon on py- ritty tunnistamaan ja arvioimaan poronhoidon täydennysselvityksessä (kaavaselistuksen liite), joka on huomioitu kaavaratkaisun yhteis- vaikutusten arvioinnissa kaavaselistuksessa. Viranomaisia, paliskuntia ja paliskuntien yhdis- tystä kuullaan alueidenkäyttölain ja poronhoi- tolain mukaisesti. Maakuntakaavan vaikutusten arviointi perus- tuu alueidenkäyttölain 9 §:n edellyttämään

olemassa olevan kaivostoiminnan, sekä suunnitellun Kevitsan laajennuksen ja muiden kaivoshankkeiden kanssa olisi otettava huomioon. Vaikutusten arvioinnissa tulisi hyödyntää Oraniemen ja Sattasniemen paliskuntien asiantuntemusta. Kaavassa on tarkoitus antaa alueella voimassa olevan maakuntakaavan ohjausta noudattava yleinen kaavamääräys poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamiseksi. Kaavassa tulisi kuitenkin selvittää sen vaikutukset niin laajasti kuin niitä arvioidaan olevan, jotta nämä toiminta- ja kehittämisedellytykset voitaisiin aidosti turvata ja jotta voitaisiin rajata pois paliskunnille mahdollisesti aiheutuva huomattava (PHL 2§) tai kohtuuton haitta (AKL 28§). Paliskuntien poronhoidon toimintaedellytykset ovat jo nykyisin merkittävästi kaventuneet muun teollisen maankäytön vuoksi. Uutta teollista maankäyttöä suunniteltaessa, toimintaedellytysten turvaamiseksi on kyettävä arvioimaan ja hallitsemaan kumulatiivisia vaikutuksia. Nykytiedon valossa Oraniemen paliskunnan näkemys on, että kaiken kaikkiaan hanke aiheuttaa paliskunnan poronhoidolle huomattavaa haittaa. Myös Sattasniemen paliskunta katsoo, että mikäli hankkeen pölystä aiheutuu sellaista haittaa, ettei poroja voida turvallisesti tarhata tai paimentaa alueella, aiheutuu paliskunnan poronhoidolle huomattavaa haittaa. Alueen paliskuntien kanssa tulee edelleen käydä hankkeesta poronhoitolain 53§:n mukaisia neuvotteluja kaavamennettelyn aikana. Neuvotteluissa tulee etsiä keinoja haitallisten vaikutusten estämiseen, lieventämiseen ja kompensointiin yhteistyössä alueen poronhoitajien kanssa. Oraniemen ja Sattasniemen paliskuntien lausunnot ja kannanotot tulee ottaa huomioon painoarvoltaan merkittävinä.	kaavan merkittävien vaikutusten arviointiin. Kaavan vaikutuksia selvitettäessä on otettava huomioon kaavan tehtävä ja tarkoitus, eli maakuntakaavatasolla tarkastelutaso on yleispiirteinen. Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 poronhoidon toiminta- ja kehittämisedellytysten turvaamista koskevat määräykset jäävät voimaan. Ne ohjaavat yksityiskohtaisempaa suunnittelua. Vaihemaakuntakaavassa määrätään uuden voimajohdon ja yhdystien ohjeellinen/vaihtoehtoinen kaavamääräyksissä seuraavasti: <i>”Linjauksen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset.”</i> Vaihemaakuntakaavan poronhoitolain § 53 mukainen ensimmäinen neuvottelu on käyty 27.2.2024. Neuvottelussa sovittiin, että seuraava neuvottelu käydään, kun kaavaehdotuksesta viranomaislausunnot on saatu. Neuvottelu käytiin ennen kaavaehdotuksen viimeistelyä julkisesti nähtäville asetettavaksi 26.2.2026.
---	--

1.14 Pohjois-Pohjanmaan liitto

Lausunto, 30.1.2026	Vastine
Pohjois-Pohjanmaalla on neljä lainvoimaista maakuntakaavaa: 1.-3. vaihemaakuntakaavat ja Hanhikiven ydinvoimamaakuntakaava. Maakuntavaltuusto hyväksyi Pohjois-Pohjanmaan energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan 27.5.2025. Tehtyjen valitusten myötä maakuntahallitus määräsi energia- ja ilmastovaihemaakuntakaavan voimaan ilman lainvoimaa maakuntahallituksen kokouksessa 18.8.2025. Sakatin vaihemaakuntakaavatyö on hyvin koordinoitua ja laadukasta. Sakatin kaivos-hankkeen vaihemaakuntakaavan alue on kaukana Pohjois-Pohjanmaalta. Siten vaihemaakuntakaavaehdotuksen vaikutukset eivät yllä	Lausunto merkitään tiedoksi.

Pohjois-Pohjanmaalle eikä myöskään synny kielteisiä vaikutuksia Pohjois-Pohjanmaan maakuntakaavojen toteutumiseen. Vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on ratkaistu maakunnalliset ja seudulliset alueidenkäytön ja yhdyskuntarakenteen periaatteet. Pohjois-Pohjanmaan liitolla eri ole huomautettavaa Sakatin kaivoshankkeen vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta.	
---	--

1.15 Sattasniemen paliskunta

Lausunto, 28.2026	Vastine
Sakatin kaivoshankkeen suunnitellut päätoiminnot sijoittuvat Oraniemen paliskunnan länsilaidalle Sattasniemen paliskunnan rajan tuntumaan, jolloin mahdolliset haittavaikutukset kohdistuvat Sattasniemen paliskuntaan. Osa toiminnoista sijoittuu Sattasniemen paliskunnan alueelle. Sattasniemen paliskunta sijoittuu poronhoitolain (PHL 848/1990) määrittelemälle erityisesti poronhoitoa varten tarkoitetulle alueelle. Alueella olevaa valtion maata ei saa käyttää niin, että siitä aiheutuu huomattavaa haittaa poronhoidolle (PHL 2 §). Sattasniemen paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 5300. Osakkaita paliskunnassa on 163. Paliskunnan alueelle sijoittuu paljon muuta maankäyttöä: tuulivoimatuotantoa, vesivoimatuotantoa, metsätaloutta, puolustusvoimien toimintaa ja asutusta. Paliskunnalla on pitkä kokemus kaivostoiminnasta ja sen vaikutuksista alueellaan laajan ja intensiivisen malminetsintätoiminnan sekä paliskuntaan sijoittuvan Pahtavaaran ja Kevitsan kaivoksien myötä. Lisäksi alueelle suunnitellaan Ikkarin kaivosta. Kevitsan kaivos sijaitsee Oraniemen paliskunnan alueella, mutta Sattasniemen paliskunnalla on sen myötä huomattavasti kokemusta kaivostoiminnan epäsuorista haittavaikutuksista. Esimerkiksi lisääntyneen kaivosliikenteen vuoksi porokolareiden määrä Sattasniemen paliskunnassa lähti jyrkkään nousuun ja paliskunta joutui aitaamaan valtatie 4:n länsilaidan. Sattasniemen paliskunnalta jäi aitaamisen myötä merkittävä osa laidunmaasta porojen saavuttamattomiin. Kevitsan kaivoksen ympäristöstä sillan kautta Petkulan kylään ja valtatie 4:lle hakeutuvat Oraniemen paliskunnan porot aiheuttavat Sattasniemen paliskunnalle lisätyötä ja kustannuksia. Näitä haittavaikutuksia ja esimerkiksi esteaidan rakentamis- ja ylläpitökustannuksia, joita Kevitsan kaivos ei ole korvannut paliskunnalle.	Sakatin kaivoshankkeen yhteisvaikutukset on huomioitu poronhoitoa koskevassa täydennys selvityksessä. Ne otetaan huomioon hankkeen jatkosuunnittelussa. Maakuntakaavatasolla tarkastellaan yleispiirteisiä vaikutuksia. Vaihemaakuntakaavassa myös yhteisvaikutuksia on pyritty hallitsemaan välillisesti kaavamääräyksillä, jotka koskevat haitallisten ympäristövaikutusten lieventämistä (mm. melu, maisemahaitat, sään ääri-ilmiöt, haitat poronhoidolle, muuttolinnuille, suojelluille kasveille ja eläimille)
<u>Yleistä</u> Osana vaihemaakuntakaavaehdotusta on uusi Poronhoidon täydennys selvitys (LIITE 12): Hankkeen Ympäristövaikutusten arvioinnin	Porotalousselvityksen täydennys on laadittu perustellussa päätelmässä ja lausunnoissa esille tuotujen puutteiden täydentämiseksi.

yhteydessä tehdyn poronhoitoa koskevan selvityksen täydennys. AFRY, AA Sakatti Mining Oy 28.11.2025. Siinä on tarkennettu erityisesti Sattasniemen paliskuntaan kohdistuvia haittavaikutuksia. Täydennysselvityksestä todetaan useita uusia haittavaikutuksia, joita ei ole todettu alkuperäisessä YVA-selostuksessa, jolloin niitä ei ole voitu huomioida viranomaisen perustellussa päätelmässä. Täydennyksessä porotalousselvityksessä esitetty suunnitelma kaivostoimintojen sijoittumisesta eroaa huomattavasti YVA:ssa esitetyistä suunnitelmista. Sattasniemen paliskunta huomauttaa lisäksi, että poronhoitoselvityksien valmistelusta tulee vastata poroelinkeinon perusteellisesti tunteva asiantuntija.	Siinä on otettu huomioon YVA:n jälkeen tehdyt muutokset hankesuunnitelmissa. Arvioinnin perusteella vaikutukset porotalouteen eivät ole muuttuneet merkittävästi YVA-selostuksessa esitetyistä vaikutuksista. Porotalousselvityksen ovat tehneet poronhoitoon ja porotalouteen perehtyneet asiantuntijat.
<u>Tielinjaus</u> Poronhoitoselvityksissä todetaan yhdystievaihtoehtoista pohjoisen vaihtoehdon olevan merkittävin haittatekijä Sattasniemen paliskunnalle. Tielinjaus aiheuttaa haittaa porokolareiden lisääntymisenä, porojen kulkeutumisena väärille alueille sekä haittaa alueella laiduntaville poroille tärinä-, melu- ja pölyhaitan vuoksi. Sattasniemen paliskunnalla on Kevitsan kaivoksen myötä aiempaa kokemusta vastaavasta tilanteesta, jossa kaivosliikenne ja sitä varten rakennettu silta on vaikuttanut huomattavasti paliskunnan poronhoitoon, vaikka kaivos sijaitsee toisen paliskunnan alueella. Sattasniemen paliskunta huomauttaa, että viranomaisten kirjaukset haittojen lieventämisestä ja kompensatioista eivät ole Kevitsankaan tapauksessa toteutuneet vaan paliskunta on joutunut omakustanteisesti huolehtimaan vt4:n esteidoista. Sattasniemen paliskunta ei hyväksy pohjoista tielinjausta, koska se aiheuttaa paliskunnalle huomattavaa haittaa aiempiin kokemuksiin ja selvitykseen perustuen.	Yhdystien ohjeelliset/vaihtoehtoiset linjaukset ovat molemmat kaavaehdotuksessa. Maakuntakaavoituksessa voidaan esittää vaihtoehtoisia tielinjauksia. Päätös valittavasta linjasta tehdään osayleiskaavoituksessa. Vaihemaakuntakaavan kaavamääräyksillä ohjataan ratkaisua yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa turvaamaan poronhoidon alueidenkäytön toiminta- ja kehittämisedellytykset sekä otta- maan huomioon luonto- ja kulttuuriympäristöarvot, olemassa oleva asutus sekä niihin kohdistuvia vaikutuksia on pyrittävä lieventämään.
<u>Sähkölinja</u> Sakatin vaihemaakuntakaavaehdotuksessa on suunniteltu sähkölinja Sattasniemen paliskunnan puolelle. Kaavaan ei ole merkitty poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä alueita tai aitoja Sattasniemen puolelle, vaikka sähkölinja halkoo niitä. Vaikutuksia alueen poronhoidolle ei ole riittävästi esitetty arvioinnissa. Esimerkiksi lievennystoimenpiteenä esitetään töiden sijoittamista talviruokinta-ajan ulkopuolelle, mutta kuitenkin sähkölinjaa	Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä alueita tai aitoja koskevat kaavamääräykset jäävät voimaan. Voimajohdon vaikutuksia poronhoitoon arviointiin Sakatin 110 kV:n liityntävoimajohdon ympäristöselvityksessä, joka on Sakatin monimetallikaivoksen YVA-selostuksen liitteenä.

koskevassa selvityksessä todetaan, että työt tullaan tekemään talvella.

Sähkölínjan alueella on useita yksityisten poroaitoja, paimennuspaikkoja sekä yksi paliskunnan käytössä oleva erotusaita. Poronhoidolle tärkeät kohteet on merkittävä kaavaan myös Sattasniemen paliskunnan puolelle.

Sähkölínjan lopullisten haittavaikutusten arvio on mitätön siltä osin, kun se nojaa lieventämistoimenpiteisiin, joita ei tosiasiassa aiota toteuttaa Näin ollen huomattavan haitan aste voi ylittyä.

Melu-, värinä- ja pölyvaikutukset sekä tehdasalueen siirto YVA:n jälkeen

Sattasniemen paliskunta on nostanut toistuvasti esiin huolensa kaivoksen mahdollisista vaikutuksista alueensa talvilaidunalueisiin, porotarhoihin sekä paimennusalueisiin etenkin pölyn, melun ja värinän suhteen. Arvioinnissa on kerrottu huomioitavan, että ajoittain hankkeen vaikutusten alueella oleva poromäärä voi olla huomattava, vaikka vaikutukset, kuten melu tai värinä olisivat vähäisiä. Poronhoidon täydennysselvityksen kartasta kuitenkin selviää, että poiketen alkuperäisestä YVA:ssa esitetystä, värinävaikutus ylittää reilusti Sattasniemen paliskunnan puolelle tarvekivilouhoksen louhinnasta aiheutuvan värinän osalta ylitäten laajalla alueella värähtelyluokka D:n (kuvat 5-4 ja taulukko 13-2). Tämä johtunee osin siitä, että YVA:ssa esitetty tehdasalue on uusimmissa suunnitelmissa siirretty enemmän länteen. Muutos aidatun tehdasalueen rajasta on yli 1 kilometri.

Kuva 5-4. Tarvekivilouhoksen louhinnasta aiheutuva värinä- ja melualue (maksimi), kun tarkastellaan louhinta-alueesta 3 km etäisyydellä.

Taulukko 13-2 Värähtelyluokitus ihmisiin aiheutuvan haitan mukaan. (Lähde: VTT tiedote 2276, N08176:1999)

Värähtelyluokka	Kuvaus värähtelyolosuhteista	V_{rms} [mm/s]
A	Hyvät asuinolosuhteet Ihmiset eivät yleensä havaitsse värähtelyä.	$\leq 0,10$
B	Suhteellisen hyvät olosuhteet Ihmiset voivat havaita värähtelyä, mutta ne eivät ole häiritseviä.	$\leq 0,15$
C	Suositus uusien rakennusten ja väylien suunnittelussa Keskimäärin 15 % asukkaista pitää värähtelyä häiritsevinä ja voi valittaa häirinnästä.	$\leq 0,30$
D	Olosuhteet, joihin pyritään vanhoilla asuinalueilla. Keskimäärin 25 % asukkaista pitää värähtelyä häiritsevinä ja voi valittaa häirinnästä.	$\leq 0,60$

Voimalinjan vaikutuksia poronhoitoon käsitellään tarkemmin poroselvityksen täydennysselvityksessä.

Uuden voimajohdon ja ohjeellisen voimajohdon suunnittelumääräyksessä ohjataan yksityiskohtaisempaa suunnittelua seuraavasti: *Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja toteuttamisessa on turvattava poronhoidon alueidenkäytölliset toiminta- ja kehittämisedellytykset.*

Haitallisten vaikutusten lieventämisessä osalltaan hyödynnettävistä haittakorvauksista ja kompensoimisesta hankkeesta vastaava ja paliskunnat sopivat erikseen. Vapaaehtoisesta korvausmenettelystä tehdään suunnittelua ja pyritään sopimaan yhteistyöryhmässä.

Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 yleismääräys ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua ja velvoittaa ehkäisemään melusta, värinästä ja huonosta ilmanlaadusta aiheutuvia ympäristö- ja terveyshaittoja.

Melu

Vaihemaakuntakaavan määräyksissä on huomioitu lieventämistoimenpiteet. Esimerkiksi kaivosalue (EK-1) sisältää myös alueet haitallisten ympäristövaikutusten kuten melun ja maisemahaitan lieventämiseksi. EK-1-alueelle määrätään myös turvattavaksi riittävän peiteinen ja ehjä suojavyöhyke Kitisen joen rantavyöhykkeellä ja Viiankiaavan suuntaan. Melun torjuntatoimenpiteiden tarkempi suunnittelu kuuluu yksityiskohtaiseen suunnitteluun ja huomioidaan osayleiskaavoituksessa.

Pöly

Sakatin kaivoksen perustilaselvityksiä on täydennetty pölylaskeumatarkkailun osalta YVA-menettelyn aikana vuonna 2021-2022. Perustilaselvitys käsittää kolme tarkkailupistettä Sattasen kylällä sekä kolme tarkkailupistettä Kitisen jokivarressa Puolakan ja Sahakankaan välisellä alueella.

YVA-täydennyksen 2023 liitteenä on esitetty yhteenveto rikastushiekkan kuivaläjityksen referensseistä ja pölynhallintakeinoista.

YVA-menettelyn jälkeen hankkeelle on laadittu selvitys Sakatin pölyvaikutukset sekundääriset vaikutukset poroihin (Ramboll 31.5.2024), jossa tarkasteltiin pölylaskeuman mahdollisia sekundäärisiä vaikutuksia alueen porojen raintoon. Sakatin pölyvaikutusten arviointi porojen sekundaarinen altistuminen – lähtöaineistossa ja taustaselvityksessä (Ramboll 2024) kuvataan pölyn koostumusta. Selvityksessä tarkasteltiin kahdessa

	rikastusprosessivaihtoehdossa syntyviä matalarikkisiä rikastushiekköjä, joiden mineraloginen koostumus, hapontuotto ja alkuaineiden kokonaispitoisuudet esitettiin. Myös metallien liukoisuus matalarikkisestä rikastushiekasta ja pölyn raskasmetallipitoisuudet suhteutettuna maaperään sisältyvät raporttiin. Pölyn vaikutusta herkkiin kasvilajeihin on käsitelty myös Natura-arvioinnissa. Tärinä Lausunnossa esitetty kuva tärinästä koskee mahdollisen tarvekivilouhoksen rakentamisen suurinta mahdollista tärinä vaikutusta, jossa tärinän on oletettu leviävän yhtä voimakkaana kaikkiin suuntiin. Taulukkoa ja kuvaa verrattaessa on huomiotava, että kuvan tärinä on hyvin lyhytkestoinen verrattuna esimerkiksi tieväylistä muodostuvaan tärinään. Kyseessä on hetkellinen ilmiö.
Poronhoidon täydennysselvityksessä todetaan: <i>"Muutoksen seurauksena Kitisen ja tehdasalueen väliin jäävä alue kapenee edellisestä suunnitelmasta ja porojen kulkuun alueella kohdistuu hieman enemmän vaikutuksia kuin YVAmenettelyn aikaisen toimintojen sijoittelun mukaan. Muutos voi myös ohjata poroja jonkin verran herkemmin Kitisen yli vt 4 varteen Sattasniemen puolelle. Todennäköisesti kapealle rantakaistaleelle muodostuu häiriövaikutuksia, joita porot välttävät. Toimintojen sijoittuminen vaikuttaa melun, pölyn ja tärinän leviämiseen kasvattaen hieman myös Sattasniemen paliskunnan puolelle ulottuvia vaikutuksia."</i> Sattasniemen paliskunta on huolissaan YVA:n jälkeen tehdyistä muutossuunnitelmista tehdasalueen ja sen toimintojen sijoittelusta. Alkuperäisessä YVA:ssa riittävällä rannan ja tehdasalueen välisellä suojakaistaleella on pyritty vähentämään kielteisiä melu-, pöly- ja tärinävaikutuksia. Suojakaistaleella on pidetty myös lieventämistoimenpiteenä porojen kulureitin turvaamiseksi. Porojen kulkeutuminen Oraniemen paliskunnasta Sattasniemen paliskunnan puolelle haittavaikutusten seurauksena aiheuttaa huomattavasti lisätyötä paliskunnille. Porot päätyvät silloin Kitisen joen ja vt4 länsipuolelle rakennetun esteaidan väliselle vilkkaasti liikennöidylle alueelle sekä asutusalueille. Lisäselvityksessä ei oteta kantaa myöskään vedenoton ja purkuveden vaikutuksista joen jääpeitteelle. Yhteisvaikutuksena heikentyneen jääpeitteen kanssa, porojen kulkeutuminen Sattasniemen puolelle voi lisätä porojen hukkumista. Heikentynyt jääpeite aiheuttaa vaaran poronhoitotyössä liikumiselle kun poroja paimennetaan paliskuntien välillä.	Suojakaistaleen leveyttä ei maakuntakaavan tarkkuustaso huomioiden määritellä vaihemaakuntakaavassa. Vaihemaakuntakaava ohjaa yksityiskohtaisempaa suunnittelua.

Nykysuunnitelman mukaisia vaikutuksia ei ole arvioitu YVA:ssa ja haittavaikutuksiin kohdistuu täten entistä suurempia epävarmuuksia, jolloin myös huomattavan haitan aste voi ylittyä. Sattasniemen paliskunta esittää, että vaihemaakuntakaavaan merkitään riittävä suoja-kaistale tehdasalueen ja Kitisen väliin. Nykyinen kaavaehdotus ei velvoita kaivosyhtiötä pitämään suojakaistalettä riittävän laajana. Suojakaistaleen osoittaminen lieventää haittavaikutuksia poronhoidon lisäksi myös asutukseen kohdistuvien haittavaikutusten osalta.	
<u>Kompensointi</u> Poronhoidon täydennysselvityksessä esitetään Sakatin kaivoshankkeen vaikutusten lieventämistä ja kompensointia mm. seuraavin keinoin: todentuvien vaikutusten seurannan jatkaminen, rakentamisesta tiedottaminen ja rakentamisen mahdollinen ajoittaminen, panta-seurannan jatkaminen, rakenteiden siirtäminen, esteaita, meluvallit ja pölypäästöjen hallinta (mm. kastelu, tuulieroosiolta suojaaminen). Tosiasiallisesti mikään edellä mainituista keinoista ei kompensoi kaivoksesta aiheutuvaa haittaa. Konkreettisia toimenpiteitä Sattasniemen paliskunnan osalta voisivat olla esimerkiksi kaivostoiminnan ajallinen rajoittaminen, sähkölinjan vetäminen maakaapelina, ylimääräisen työn kompensointi. Myös nyt jo kaivoshankkeen suunnittelusta ja selvityksistä aiheutuneet kustannukset lisäantyneesta työstä on korvattava paliskunnalle välittömästi, vaikka kaivos ei toteutuisi.	Vaihemaakuntakaavan poronhoitolain 53 §:n mukaisissa neuvotteluissa keskustellaan poronhoidon tarpeiden huomioimisesta sekä lieventämiskeinoista ja kompensoinnista. Konkreettiset toimet täsmentyvät yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, jota maakuntakaava ohjaa velvoittamalla turvaamaan poronhoidon kehittämis- ja toimintaedellytykset. Myös kaivoksen kuntakaavoituksen yhteydessä käydään poronhoitolain 53 §:n neuvottelut.
<u>Yhteisvaikutukset muiden hankkeiden kanssa</u> Huomattavan haitan aste poronhoidolle voi ylittyä myös eri hankkeiden kumulatiivisista yhteisvaikutuksista. Täydennetyssä poronhoidon selvityksessä otetaan yhteisvaikutukset esille, mutta yhteisvaikutuksia ei arvioida haittavaikutusten merkittävyyttä arvioitaessa muuten, kuin Kevitsan kaivoksen osalta. Täydennysselvityksessä mm. todetaan: <i>"Sakatin ja Ikkarin kaivoshankkeiden yhteisvaikutuksia ei Sakatin kaivoshankkeen monimetalliesiintymän YVA-selostuksen täydennyksessä ole tarkasteltu, koska Ikkarin kaivoshankkeen toteuttaminen on vasta selvitysvaiheessa, eikä sen toteuttamisesta ole päätöstä. (FCG 2023)"</i> Esimerkiksi Ikkarin kaivos ja Rajalavaaran tuulivoimahanke ovat jo YVA-vaiheessa, jolloin esimerkiksi sen YVA-ohjelmassa olevia alustavia vaikutuksia pystytään jo arvioimaan yhdessä Sakatin kaivoksen vaikutusten kanssa. Myös viranomaiset ovat vaatineet selvittämään yhteisvaikutuksia. Koska yhteisvaikutuksia ei ole selvitetty, jää huomattava epävarmuus hankkeiden	Sakatin ja Ikkarin kaivoshankkeiden yhteisvaikutuksia Sattasniemen paliskunnalle tullaan tarkastelemaan Ikkarin YVA-selostuksessa. Ikkarin YVA-ohjelmassa ei ole esitetty hankkeen alustavia vaikutuksia, joten yhteisvaikutusten arviointi ei ole mahdollista toteuttaa vaihemaakuntakaavan laatimisen aikana. Lähialueen muita hankkeita, joilla voi olla mahdollisia poronhoitoon kohdistuvia yhteisvaikutuksia on esitetty porotalousselvityksen täydennyksen kartalla (kuva 5-11). Selvityksessä on tarkasteltu tuulivoima aiheuttamia yhteisvaikutuksia yleisellä tasolla.

yhteisvaikutusten aiheuttamasta haitasta Sattasniemen paliskunnalle. Sattasniemen paliskunta toteaa, että yhdessä alueensa muiden teollisten maankäyttöhankkeiden kanssa on todennäköistä, että Poronhoitolaissa määritelty huomattavan haitan aste ylittyy, jolloin Sakatin kaivos on lainvastainen.	
<u>Lisäksi</u> Sattasniemen paliskunta katsoo, että vaihemaakuntakaava ei voida hyväksyä koska, Sakatin kaivoksen toteuttaminen edellyttää valtioneuvoston luonnonsuojelulain 39 §:n nojalla tekemää päätöstä, kuten viranomaiset ja Metsähallitus ovat ilmaisseet.	Merkitään tiedoksi. Lapin liitto pyytää valtioneuvostolta luonnonsuojelulain 39 §:n mukaista päätöstä, joka tekee vaihemaakuntakaavan hyväksymisen mahdolliseksi. Kaavan hyväksymisen edellytyksenä on, että valtioneuvolta saadaan myönteinen päätös. Tämä on huomioitu kaavaprosessissa.
<u>Yhteenveto</u> - Uudessa poronhoidon täydennysselvityksessä esitetyt muutokset mm. tehdasalueessa ovat suuria eikä niiden vaikutuksia ole arvioitu YVA:ssa, jolloin haittavaikutusten arvioinnista ei ole saatavilla luotettavaa viranomaisen tarkastamaa päätelmää - Sattasniemen paliskunta ei hyväksy pohjoista tielinjausta, koska se aiheuttaisi paliskunnalle huomattavaa haittaa aiempiin kokemuksiin ja selvitykseen perustuen. - Sähkölinjan alueella on useita yksityisten poroaitoja, paimennuspaikkoja sekä yksi paliskunnan käytössä oleva erotusaita. Poronhoidolle tärkeät kohteet on merkittävä kaavaan myös Sattasniemen paliskunnan puolelle. - Sähkölinjan lopullisten haittavaikutusten arvio on mitätön siltä osin, kun se nojaa lieventämistoimenpiteisiin, joita ei tosiasiallisesti aiota toteuttaa. Näin ollen huomattavan haitan aste voi ylittyä. - Sattasniemen paliskunta esittää, että vaihemaakuntakaavaan merkitään riittävä suojakaistale tehdasalueen ja Kitisen väliin. Nykyinen kaavaehdotus ei velvoita kaivosyhtiötä pitämään suojakaistaletta riittävän laajana. Suojakaistaleen osoittaminen lieventää haittavaikutuksia poronhoidon lisäksi myös asutukseen kohdistuvien haittavaikutusten osalta. - Haittavaikutusten lievennystoimet ja kompensatio tulee esittää paremmin ja lisätä todellisia haittojen lieventämiskeinoja esimerkiksi kaivostoiminnan ajallinen rajoittaminen tai sähkölinjan maakaapelointi jota paliskunta on esittänyt talvilaidunalueen osalta. - Kaivoshankkeen suunnittelusta ja selvityksistä jo aiheutuneet kustannukset lisääntyneestä työstä on korvattava paliskunnalle välittömästi, vaikka kaivos ei toteutuisi. - Sattasniemen paliskunta toteaa, että yhdessä alueensa muiden teollisten	Pohjois-Lapin maakuntakaavan 2040 poronhoidon kannalta erityisen tärkeitä alueita tai aitoja koskevat kaavamääräykset (ph 7357), poronhoitoa turvaavat yleismääräykset jäävät voimaan. Vaihemaakuntakaavan kaavamääräyksillä ohjataan ratkaisua yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ottamaan huomioon luonto- ja kulttuuriympäristöarvot, olemassa oleva asutus sekä niihin kohdistuvia vaikutuksia on pyrittävä lieventämään. Konkreettiset toimet täsmentyvät yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa, jota maakuntakaava ohjaa velvoittamalla turvaamaan poronhoidon kehittämis- ja toimintaedellytykset. Porotalousselvityksen täydennys on laadittu perustellussa päätelmässä ja lausunnoissa esille tuotujen puutteiden täydentämiseksi. Siinä on otettu huomioon YVA:n jälkeen tehdyt muutokset hankesuunnitelmissa. Arvioinnin perusteella vaikutukset porotalouteen eivät ole muuttuneet merkittävästi YVA-selostuksessa esitetyistä vaikutuksista. Yhdystien ohjeelliset/vaihtoehtoiset linjaukset ovat molemmat kaavaehdotuksessa. Maakuntakaavoituksessa voidaan esittää vaihtoehtoisia tielinjauksia. Päätös valittavasta linjasta tehdään osayleiskaavoituksessa.

maankäyttöhankkeiden kanssa on todennäköistä, että Poronhoitolaissa määritelty huomattavan haitan aste ylittyy. Sattasniemen paliskunta katsoo porotalouden lisäselvityksen näyttävän, että sen alueelle aiheutuu Sakatin kaivoksesta haittavaikutuksia. Haittavaikutuksiin liittyy suuria epävarmuustekijöitä eikä voida pitää selvänä, ettei paliskunnalle aiheudu kaivoksesta huomattavaa haittaa, jolloin hankkeen toteuttaminen rikkoo Poronhoitolakia. Sattasniemen paliskunnan kannan mukaan Sakatin vaihemaakuntakaavaa ei tule tehdä vaan jättää voimaan nykyinen maakuntakaava.	Haittavaikutusten lievennystoimenpiteitä on esitetty porotalousselvityksen täydennyksessä. Lievennystoimet suunnitellaan yhdessä paliskuntien kanssa. Hankkeesta vastaava on sitoutunut keskustelemaan paliskunnan kanssa töiden aloitusajankohdasta ja tiedottamisesta. Haitallisten vaikutusten lieventämisessä osataan hyödynnettävistä haittakorvauksista ja kompensoimisesta hankkeesta vastaava ja paliskunnat sopivat erikseen. Vapaaehtoisesta korvausmenettelystä tehdään suunnittelua ja pyritään sopimaan yhteistyöryhmässä. Mahdollisia haittavaikutusten korvaamisia käsitellään viranomaisten toimesta kaivoslupaprosessissa.
---	---

1.16 Sisäministeriö

Lausunto, 26.1.2026	Vastine
Sisäministeriö ilmoittaa, ettei sillä ole lausuttavaa asiassa.	Merkitään tiedoksi.

1.17 Sosiaali- ja terveysministeriö

Lausunto 12.1.2026.	Vastine
Sosiaali- ja terveysministeriö kiittää mahdollisuudesta lausua asiasta ja toteaa, että sillä ei ole lausuttavaa asiaan.	Merkitään tiedoksi.

1.18 Säteilyturvakeskus

Lausunto, 28.1.2026	Vastine
Säteilyturvakeskuksella (STUK) ei ole lausuttavaa asiassa.	Merkitään tiedoksi.

1.19 Tulli

Lausunto 22.1.2026	Vastine
Aineiston perusteella kaavasuunnitelmat tai toimenpiteet eivät vaikuta suoraan Tullin toimintoihin, eikä toimintaan. Tullilla ei ole tässä vaiheessa lausuttavaa vaihemaakuntakaavan ehdotus- ja valmisteluaineistoon. Tulli pitää tärkeänä, että Tulli pidetään tietoisena vaihemaakuntakaavan valmistelun aikatauluja eri osallistumisen vaiheista.	Huomioidaan suunnittelun edetessä.

1.20 Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuolto

Lausunto, 30.1.2026	Vastine
---------------------	---------

Tunturi-Lapin ympäristöterveydenhuollolla ei ole lausuttavaa asiaan.	Merkitään tiedoksi.
--	---------------------

1.21 Työ- ja elinkeinoministeriö

Lausunto, 27.1.2026	Vastine
Työ- ja elinkeinoministeriö puoltaa Sakatin kaivoshankkeen maakuntakaavaehdotusta. Ministeriö tunnistaa, että Sakatin hankkeeseen liittyy monenlaisia ympäristöön ja muuhun yhteiskuntaan vaikuttavia näkökulmia. Ministeriön arvion mukaan hankkeen kansallinen merkitys ja sen laajempi eurooppalainen ulottuvuus ovat kuitenkin huomattavia, minkä vuoksi eri näkökulmien yhteensovittaminen ja tasapainottaminen on välttämätöntä.	Merkitään tiedoksi.

1.22 Ympäristöministeriö

Lausunto, 30.1.2026	Vastine
Yleistä Lapin liitto on 17.12.2025 päivätyllä lausuntopyynnöllä pyytänyt ympäristöministeriöltä lausuntoa Sakatin kaivoshanketta varten laadittavan vaihemaakuntakaavan ehdotuksesta. Vaihemaakunta kaavassa ratkaistaan Sakatin kaivoshankkeeseen liittyvät vähintään seudulliset alueidenkäytön periaatteet. Kaivoslain (621/2011) 47 § mukaisesti kaivoksen perustaminen edellyttää asemakaavaa tai oikeusvaikutteista yleiskaavaa, joiden laatimista maakuntakaava ohjaa alueidenkäyttölain (132/1999) mukaisesti. Ympäristöministeriö lausuu maakuntakaavaehdotuksesta ensisijaisesti valtakunnallisten alueidenkäyttöä koskevien tavoitteiden sekä luonnonsuojelulainsäädännön noudattamisen näkökulmista. Vaihemaakuntakaavan hyväksyminen tulee kaavassa tehtyjen vaikutusarviontien perusteella edellyttämään valtioneuvoston myöntämää poikkeamista Natura-alueen suojelusta ja soidensuojelulain muuttamista. Näistä asioista tarkemmin jäljempänä lausunnossa.	Merkitään tiedoksi.
Kaavaehdotuksen suhde valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin ja maakuntakaavan sisältövaatimuksiin Kaavaselostuksessa on kuvattu kattavasti kaavaehdotuksen vaikutuksia sekä maakuntakaavan sisältövaatimusten että valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden suhteen. Merkittävimmät kysymykset niin sisältövaatimusten kuin valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteidenkin toteutumisen näkökulmasta liittyvät luonnonarvojen vaalimiseen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta arvokkaiden alueiden säilymiseen. Erityisesti Viiankiaavan Natura 2000 -alueeseen kohdistuvien vaikutusten arvioinnin tulosten perusteella kaavaratkaisun ei	Lapin liitto pyytää valtioneuvostolta luonnonsuojelulain 39 §:n mukaista päätöstä, joka tekee vaihemaakuntakaavan hyväksymisen mahdolliseksi. Kaavan hyväksymisen edellytyksenä on, että valtioneuvolta saadaan myönteinen päätös.

voida katsoa olevan em. tavoitteiden mukaisia. Kaavan lainmukaisuutta suhteessa sisältövaatimuksiin ja valtakunnallisiin alueidenkäyttötavoitteisiin on kuitenkin arvioitava kokonaisuutena, ja kaavaa laadittaessa on vaikutusarviointeihin tukeutuen pyritty löytämään luonnonarvojen ja luonnon monimuotoisuuden kannalta vähiten haitallisia ratkaisuja. Kaavaehdotuksen hyväksymisen edellytykset tullaan Viiankiaavan Natura 2000 -alueen osalta ratkaisemaan luonnonsuojelulain mukaisessa menettelyssä.	
Kaavaehdotuksen sisältöön ja esitystapaan liittyviä huomiota Ympäristöministeriö toteaa, että 1.1.2024 voimaan tulleen alueidenkäyttölain muutoksen mukaan kaava tulee laatia valtakunnallisesti yhteentoimivassa tietomallimuodossa. Tietomallimuotoinen kaava koostuu kaavakohteista ja -määräyksistä. Em. lakimuutoksessa säädetyn siirtymäajan mukaan kaava voidaan laatia muussa kuin tietomallimuodossa vuoden 2028 loppuun asti. Ympäristöministeriön käsityksen mukaan lausunnoilla olevaa kaavaehdotusta ei ole laadittu tietomallimuotoisena. Ympäristöministeriö katsoo, että tässä tapauksessa kaavassa ei myöskään tulisi käyttää tietomallimuotoisen kaavan käsitteistöä, vaan kaava koostuu aiemmin voimassa olleiden alueidenkäyttölain säännösten mukaisesti kaavamerkinnöistä ja -määräyksistä. Kaava-aineistoista tulisi myös käydä selkeästi ilmi, että kaava laaditaan siirtymäsäännösten mahdollistamalla tavalla ei-tietomallimuotoisena.	Tarkistetaan sisältöä niin, että käy ilmi selvästi, että kaava laaditaan siirtymäsäännösten mahdollistamalla tavalla ei-tietomallipohjaisena.
Ympäristöministeriö toteaa, että kaavan mahdollistaman alueidenkäytön on perustuttava tehtyihin vaikutusarviointeihin, liittyen erityisesti kaivostoimintaa koskeviin kaavamerkintöihin ja -määräyksiin (EK-1 ja ek-ma) ja Viiankiaavan Natura 2000 -alueeseen kohdistuviin vaikutuksiin. Natura-arviointiin kuuluvat varsinaisen arvioinnin lisäksi myös siitä annetut lausunnot. Ympäristöministeriö pitää tärkeänä, että kaavamerkintöjen ja -määräysten tulkinta on selvää siltä osin, missä laajuudessa maakuntakaava yleispiirteisyytensä puitteissa mahdollistaa kaivostoiminnan. Ympäristöministeriö katsoo myös, että maanalaisen mineraalipotentiaalisen alueen kaavamerkinnän tarkoitus ja ohjausvaikutus jäävät epäselviksi. Merkinnän osoittaman mineraalipotentiaalin hyödyntäminen ei ympäristöministeriön käsityksen mukaan olisi mahdollista maakuntakaavaa varten tehtyjen selvitysten perusteella ilman uutta Natura-arviointia.	Poistetaan mineraalipotentiaalisen alueen merkintä. Maanalainen kaivosalue merkitään maanalaisena kaivosalueena ek-ma. Merkintä sijoittuu SL-1- ja EK-2-alueiden alapuoliseen kallioperään. Merkinnällä osoitetaan maanalaisten kaivostoimintojen alue Natura-arvioinnissa määritellyssä laajuudessaan. Suunnittelumääräys kuuluu seuraavasti: "Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei Viiankiaavan Natura 2000 -alueen luontoarvoja heikennetä merkittävämmiin kuin Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyssä sekä LSL:n 39 §:n mukaisessa päätöksessä on todettu." Merkintä ohjaa osayleiskaavan laatimista niin, että vaikutukset Viiankiaavan Natura-alueella suojeltuihin luontoarvoihin eivät ole suurempia kuin Natura- arvioinnissa ja lausuntomenettelyssä on todettu ja että ne rajoittuvat LSL 39 §:n nojalla valtioneuvoston antamaan päätökseen. Poistetaan nat-2-kaavamerkintä. Mineraalipotentiaalinen alue ei mahdollista kaivostoimintaa, vaan on potentiaalinen kaivostoiminnan tutkimusalue, jonka toiminnan vaikutukset on arvioitu Natura-arvioinnin täydennyksessä. Luonnonsuojelulain 39 §:n päätöksessä

Natura-alueen suojeluarvoja heikentävien vaikutusten kohdentumista kuvaavan nat-2 -merkinnän osalta ympäristöministeriö toteaa, että maakuntakaavan mahdollistaman toiminnan vaikutusten on rajauduttava Natura-arvioinnissa (ml. lausuntomenettely) todettuun ilman kyseistä merkintääkin. Osa-aluemaisilla kaavamerkinnöillä esitetään alueiden erityisiä ominaisuuksia tai potentiaaleja, eikä niitä ole tarkoitettu kuvaamaan kaavassa mahdollistettavan toiminnan vaikutusalueita tässä kaavaehdotuksessa käytetyllä tavalla.	määrittyvät mahdollisten heikentävien vaikutusten korvaaminen.
Alueidenkäyttölain 33 § mukaista rakentamisrajoitusta koskevaa osaa kaavassa ja kaavaselostuksessa on tarpeen täsmentää lainsäädäntöviittausten ja rajoituksen kohdentumisen osalta. Rakentamisrajoitusta koskee voimassa olevan rakentamislain 49 §. Ympäristöministeriö huomauttaa, että rakentamisrajoituksen aluetta laajennettaessa on syytä huomioida, että kyseinen rajoitus on ehdollinen.	Muutetaan lakiviittausta.
Kaavaehdotus sisältää useiden alueiden osalta suunnittelumääräyksiä, joissa viitataan mm. luonnonsuojelulain säännöksiin. Ympäristöministeriö toteaa, että luonnonsuojelulakia on noudatettava riippumatta kaavamääräysten sisällöstä.	Kaavamääräyksillä on pyritty osoittamaan, että lainsäädännöstä tulevien velvoitteiden noudattaminen on kaavan toteuttamisessa erityisen tärkeää ja ne on huomioitu.
Kaavaehdotuksen suhde soidensuojelulaakiin Viiankiaavan soidensuojelualue on perustettu lailla eräiden valtion omistamien alueiden muodostamisesta soidensuojelualueiksi (851/1988, jäljempänä soidensuojelulaki). Sen rauhoitussäännökset on annettu asetuksessa eräistä valtion omistamille alueille perustetuista soidensuojelualueista (852/1988, jäljempänä soidensuojeluasetus). Asetuksen 1 §:n mukaan soidensuojelualueilla on kielletty muun muassa ojitus, maa-ainesten ottaminen sekä maa- ja kallioperän vahingoittaminen sekä muut toimenpiteet, jotka saattavat muuttaa suoalueen luonnonmukaista vesitasapainoa. Ympäristöministeriö toteaa, että maankuntakaavaehdotuksen sisältö on Viiankiaavan soidensuojelualueelle osoitetun maanalaisen kaisvosuon osalta soidensuojelualueen rauhoitussäännösten vastainen. Koska alueidenkäytön suunnittelun on oltava voimassa olevan lainsäädännön mukaista, kaavan hyväksyminen edellyttäisi muutosta soidensuojelulakiin. Kaavaselostuksessa todetaan, että hankkeen toteuttaminen voisi edellyttää joko	Korjataan kaavaselostukseen kaavan hyväksymisen edellyttävän muutosta soidensuojelulainsäädäntöön.

soidensuojelulain tai soidensuojeluasetuksen tai mahdollisesti molempien muuttamista. Ympäristöministeriö toteaa, että Viiankiaavan soidensuojelualueen rauhoitussäännöksiä ei voida lieventää soidensuojeluasetuksen muutoksella, vaan soidensuojelualueen rauhoitussäännösten tai alueen rajauksen muuttaminen edellyttäisi muutosta soidensuojelulakiin. Eduskunta on edellyttänyt luonnonsuojelualueiden asetustasoisten rauhoitussäännösten nostamista lakitasolle perustuslain 80 §:n vaatimuksia vastaavasti (PeVL 29/2004 vp; EV 185/2004 vp; YmVM 11/2010 vp). Ympäristöministeriössä on käynnissä valmistelu soidensuojelulain (851/1988) muuttamiseksi, jolla rauhoitussäännökset nostettaisiin lakiin perustuslain edellyttämällä tavalla	
Kaavaehdotuksen suhde luonnonsuojelulakiin Kuten kaavaehdotuksessa todetaan, maakuntakaavan hyväksyminen edellyttää valtioneuvoston päätöstä luonnonsuojelulain (9/2023) 39 §:n nojalla siitä, että suunnitelma on toteutettava erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavasta syystä ja sille ei ole vaihtoehtoa. Toisin kuin ehdotuksessa todetaan, kyse ei ole ennakkotapauksesta, vaan vastaava poikkeus on myönnetty 8.5.2025 valtioneuvoston päätöksellä Säpilän oikaisu-uoman rakentamiseksi. Päätös tehtiin kumotun luonnonsuojelulain (1096/1996) 66 §:n nojalla, koska asia oli tullut sen voimassa ollessa vireille, mutta kyse on voimassa olevan lain 39 §:ssä tarkoitettusta asiasta. Mikäli maakuntaliitto toimittaa valtioneuvostolle hakemuksen Natura 2000 -verkoston suojelusta poikkeamiseksi, hakemuksessa on osoitettava, että suunnitelma ja sen mukaisesti toteutettava kaivoshanke täyttää laissa määritellyn merkittävyysedellytyksen ja että suunnitelmalle ja siinä tarkoitetulle kaivoshankkeelle ei ole olemassa vaihtoehtoa. Samoin hakemuksessa on esitettävä liitteenä ehdotus toimenpiteistä, joilla Natura 2000 -verkoston yhtenäisyydelle tai luonnonarvoille aiheutuvat heikennysten korvattaisiin. Ympäristöministeriö toteaa, että kaavaehdotuksessa esitetty tapa laskea aiheutuvat haitat ja korvaavilla toimenpiteillä saavutettavat hyödyt luonnonarvohehtaareina on sinänsä läpinäkyvä hyvä metodi. Hakemuksessa on esitettävä, että mahdollisesti ehdotettavat korvaavien toimenpiteiden alueet ovat liitettävissä Natura 2000 -verkostoon. Ympäristöministeriö kiinnittää huomiota siihen, että mikäli valtioneuvosto myöntäisi haetun poikkeuksen, maakuntakaavassa ei voida mahdollistaa toimintaa, joka vaikuttaisi Natura 2000 -verkostoon kuuluvan alueen luonnonarvoihin	Merkitään tiedoksi tämä ministeriön informaatio. Sidotaan kaavaratkaisu Natura-arvioinnissa ja lausuntomenettelyssä todettuun laajuuteen. Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on varmistettava, ettei Viiankiaavan Natura 2000 -alueen luontoarvoja heikennetä merkittävämmän kuin Natura-arviointi- ja lausuntomenettelyssä sekä LSL:n 39 §:n mukaisessa päätöksessä on todettu.

lausuntomenettelyssä todettua enemmän. Tämä on huomioitava maakuntakaavan määräyksissä.	
Lopuksi Valvovana viranomaisena toimiva Lupa- ja valvontavirasto antaa kaavaehdotuksesta oman lausuntonsa.	Merkitään tiedoksi.